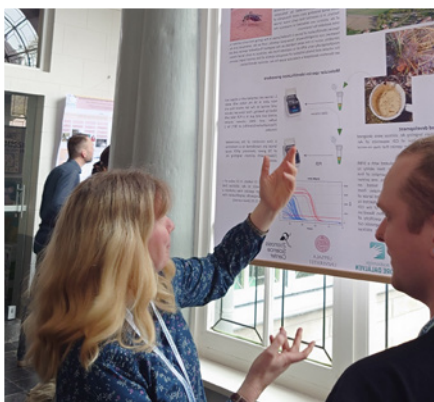

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2025

Verksamhetsberättelse 2025 för:

Biosfärområde Nedre Dalälven

Nedre Dalälvens Intresseförening (NeDa)

Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag (NEDAB)

Koordinator för biosfärområdet: NeDa

Publiceringsdatum: 26-05-21

Kontakt: info@nedredalalven.se, www.nedredalalven.se

Bilder: copyright NeDa, verksamheterna själva eller angivna fotografer

Framsidans bildgalleri visar ett axplock av aktiviteter och projekt från våra uppdrag och projekt.

Överst, från vänster: Företagsbesök hos ett av våra småskaliga lantbruk, Hällfors gård, i projektet Matmötet. | I projekt Support by Nature har högskolestuderande och unga samt andra fiske- och naturvårdsintresserade fått prova på att praktiskt restaura lek- och uppväxtbottnar i strömmande vattendrag i Jönshytteån utanför Säter. | I projekt Ledverket ingår att utveckla, fräscha upp och lyfta fram leder. Här får Folkareleden som berör Avesta, Hedemora och Sandviken ny ledmarkering.

Mitten: Biologisk Myggkontroll är kunskapsorganisation som delar med sig av sin forskning och mätdata, bland annat på internationella konferenser med European Mosquito Control Association och European Meeting on Viral Zoonoses. | Projekt Ledverket engagerar frivilliga som lär sig bland annat att restaurera och underhålla en led. | Ut på vattnet är ett tema i projekt Levande vatten. Under en helg i augusti lyfte vi fram aktiviteter runt om i biosfärområdet där människor får komma ut på vattnet – fiskeupplevelser, stockbåtspaddling, kajaking, bäversafari, kräftfiske, guidade turer med mera. Vi arrangerade själva båtturer i samarbete med Färnebofjärdens nationalpark där över hundra person fick uppleva Nedre Dalälven från vattnet.

Nederst: Projektet Matmötet arrangerar dialog- och smakmöten där mat- och dryckesaktörer träffas och lär känna varandra och lagar mat på lokala råvaror, här hos STF Gysinge Wårdshus. | Framtidens fiskefrågor i Nedre Dalälven var temat på konferensen vi anordnade i samverkan med Älvkarleby kommun. Ett åttiototal deltog. | På Prostmyran i Hedemora skapar vi en lärplats för naturbaserade lösningar genom projektet Supported by Nature. I somras testkörde vi lärplatsen genom att låta skolklasser göra artinventeringar, identifiera invasiva växter och ta vattenprover för eDNA-analys.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Innehållsförteckning.....	3
Bakgrund	5
Nedre Dalälvsamarbetet.....	5
Biosfärområde Nedre Dalälven	5
Organisation	5
Årsstämma	6
Styrelsens sammansättning.....	7
Revisorer.....	7
Valberedning	7
Styrelsemöten	7
Verksamhetsplan 2025	8
Medlemmar.....	9
Verkställande direktör.....	9
Ledningsgrupp, kanslichef och SAM-grupp.....	9
Antal anställda samt arbetsfördelning	9
Biosfär – övergripande	9
Handlingsplanen för biosfärområdet	9
Leaderstrategin kopplad till biosfärkonceptet.....	10
Biosfärteamet.....	11
Biosfärkommunrådet	12
Biosfärambassadörer	12
Verksamhet 2025	13
Fokusområde – Hållbar besöksnäring och friluftsliv	13
Projekt Upplev Smaken av Nedre Dalälven.....	13
Projekt Matmötet.....	17
Projekt Slow Trips.....	20
Projekt Ledverket	21
Biosfärmärkning	23
Fokusområde – Multifunktionella landskap.....	24
Studiebesök för personalen vid Stadsjön och Prostmyran.....	24
Projekt Supported by Nature – lärplatser för naturbaserade lösningar	25
Fokusområde – Levande vatten	37
Fiskevårdsarbetet prioriterat av styrelsen	37
Projekt Levande vatten	37
Fokusområde – Biologisk myggkontroll	42
Organisationens uppbyggnad.....	42
Biologisk Myggkontroll som en kunskapsorganisation	43
Stickmyggsbekämpningen under 2025	43

INNEHÅLLSFÖRTECKNING(FORTSÄTTNING)

För framtiden – projektansökningar och nya samarbeten	45
Offert om förstudie: "Långsiktig återetablering av laxfisk i Nedre Dalälven"	45
Sökt Projekt: "Lokal mat i samverkan"	45
Sökt Projekt: "Hållbara lokala distributionskedjor"	45
Sökt projekt: "Hidden Gems of the Baltic Sea Coast"	45
Samarbete: Projekt "Ekoprenörerna"	46
Ansökan om statsbidrag: "Aktivering och motivation genom friluftsliv"	46
Samarbete: Framtagning av friluftsplän för Sala kommun	46
Sökt finansiering: Utbildningsprogram för Biosfärambassadörer	46
Sökt anslag: Miljöövervakning med hjälp av medborgarforskning	46
Samarbete: Fältbiologernas projekt "viktiga vatten"	46
Marknadsföring och aktiviteter.....	47
www.nedredalven.se – en portal till områdets utbud	47
Aktiviteter i biosfärnätverket	48
Waves for Change – ungdomskonferens i Åhus, 16 - 19 juni	48
Svenska Biosfärrådet, Karlskrona, 25 - 27 augusti	49
Studiebesök för styrelsen till italienskt biosfär- och leaderområde.....	50
Konferens för biosfärkommuner, Bollnäs, 7 - 8 oktober	51
Forskningsprojekt och forskningssamarbeten	52
Kommunbesök med biosfärinformation och möjligheter till samarbete.....	52
Nätverkande och deltagande i andras aktiviteter	53
Projekt BUS (Bevara Utveckla Stödja) i biosfären	54
Prisutdelning – 2025 års Östersjöpris till NeDa.....	54
NeDa:s årsavslutning – julmingel	55
NeDa:s medverkan i externa organ	56
Dalälvens Vattenvårdsförening	56
Dalälvens Vattenråd	56
Färnebofjärdens nationalpark.....	56
Övriga	56
Projekt drivna av LAG – Leader Nedre Dalälven.....	57
Ung i Nedre Dalälven 2.0 (Ungdomsprojekt)	57

BAKGRUND

NEDRE DALÄLVSSAMARBETET

Nedre Dalälvens Intresseförening (NeDa) och Utvecklingsaktiebolag (NEDAB) bildades 1986 med kansli i Gysinge. Det geografiska verksamhetsområdet sträcker sig från Säter i Dalarna till havet vid Älvkarleby. NeDa har varit huvudman och samordnare för Biosfärområde Nedre Dalälven sedan arbetet med förstudie och ansökan till Unesco startade 2004.

NeDa har till uppgift att med utgångspunkt från Nedre Dalälvens unika och höga natur- och kulturmiljökvaliteter samt det centrala och strategiska läget i landet verka för att:

- övergripande ge regionen en positiv profilering
- gagna medlemmarna
- utveckla turismen
- bidra till inflyttning av hushåll och företag

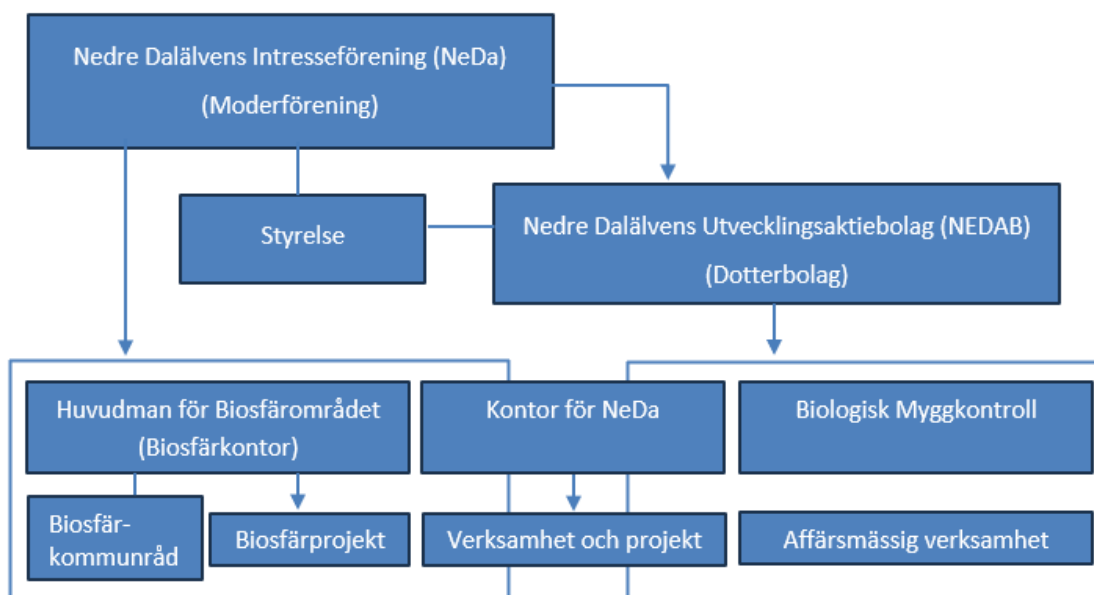
Utvecklingsarbetet ska ske med beaktande av de areella näringarnas intressen, natur-, kultur- och miljöintressen samt medlemmarnas övriga intressen. FN-organet Unesco:s utnämning av Nedre Dalälven till biosfärområde 2011 genomsyrar NeDa:s hela verksamhet.

BIOSFÄROMRÅDE NEDRE DALÄLVEN

Nedre Dalälven utnämndes av Unesco till biosfärområde 2011 och blev därmed det tredje området i landet som fått den statusen. Biosfärområden ska:

- gynna de boende i området genom social och ekonomisk utveckling
- värna den biologiska mångfalden
- vara modellområden för hållbar utveckling
- vara arenor för forskning och utbildning

ORGANISATION

Leader Nedre Dalälven är en egen juridisk person som omfattar samma geografiska område som NeDa och delar kontor och delvis också personal. Kan beskrivas som en "verktygslåda" för utvecklingen i området.

ÅRSSTÄMMA

Årsstämman hölls den 7 maj i Kilbolokalen i Västerfärnebo, Sala kommun, där ordförande Peter Kärnström öppnade mötet. Utöver årsmötesförhandlingar presenterade biosfärkoordinator Elias Regelin biosfärområdets fyra fokusområden: Levande vatten, Hållbar besöksnäring och friluftsliv, Multifunktionella landskap samt Biologisk myggkontroll.

Elias Regelin och Magnus Pamp leder projektet *Supported by Nature* om lärplatser för naturbaserade lösningar – ett samverkansprojekt mellan åtta biosfärområden runt Östersjön som är finansierat av Interreg Baltic Sea Region. Johan Hedin och Magnus Pamp ansvarar även för *Levande vatten*, ett leaderprojekt för hållbara vattenmiljöer inom biosfärområdet. Johan Hedin informerade också om Dalälvens vattenråd och dess pågående arbete, inklusive den planerade Vattendagen i september.

Verksamhetsutvecklare Tobbe Öman leder leaderprojektet *Ledverket*, som utvecklar området för cykel-, paddel- och vandringsturism samt stärker det lokala friluftslivet.

VD Charlotta Heimersson redogjorde för myggbekämpningen 2024. Trots osäker finansiering kunde tre bekämpningsinsatser genomföras. Totala kostnader uppgick till cirka 14,1 miljoner kronor. Påverkansarbete bedrevs under våren, vilket ledde till statsbidrag på sammanlagt 9,8 miljoner kronor. En rättsprocess om bekämpningsområden i Gävle vanns i Svea hovrätt, vilket ses som en viktig framgång.

Från vänster: Tobbe Öman berättar om projekt Ledverket med dess fokus på att hitta oslipade juveler i området att utveckla till moderna och attraktiva leder. | Marie Wilén avtackas för lång och trogen tjänst som vice ordförande i NeDa:s styrelse. | Stämman avslutades med ett föredrag om skogsbranden 2014 och ett besök i Hälleskogsbrännan med guidad visning.

STYRELSENS SAMMANSÄTTNING

ORDINARIE LEDAMÖTER

FÖR KOMMUNER

Peter Kärnström	Sandvikens kommun, ordförande
Per Sverkersson	Heby kommun, vice ordförande
Julia Brozin	Gävle kommun
Katrin Jakobsson	Älvkarleby kommun
Patrik Sundin	Avesta kommun

FÖR MARK- OCH VATTENÄGARE

Marco Blixt	Fortum Sverige
Thomas Bertilsson	Upplandsstiftelsen

FÖR NÄRINGSLIVET

Annika Carlström	Gysinge Herrgård, Julia Hotell
------------------	--------------------------------

SUPPLEANTER

FÖR KOMMUNER

Erik Kolm	Tierps kommun
Lennart Mångs	Hedemora kommun
Mats Nilsson	Säters kommun
Anders Wigelsbo	Sala kommun

REVISORER

Auktoriserad revisor för 2025 var Johan Hultman, Next Revision-Redovisning-Rådgivning, Gävle. Ersättare var auktoriserad revisor Andreas Stefansson. Lekmannarevisor har varit Sinikka Pisilä.

VALBEREDNING

Valberedningen har bestått av Kerstin Almén, Sandvikens kommun, sammankallande, samt Jonas Nyberg, Tierps kommun och Johanna Ydringer, Billerud Korsnäs.

STYRELSEMÖTEN

Styrelsen har utöver årsstämman haft fyra möten under året, varav ett digitalt.

VERKSAMHETSPLAN 2025

2025 års ettåriga verksamhetsplan antogs av styrelsen vid sitt möte 6 december 2024.

ÖVERGRIPANDE

- Information till minst fyra av våra kommunstyrelser om vår verksamhet.
- Dialog med befintliga och potentiella nya medlemmar om vår verksamhet.
- Utökad extern kommunikation för att öka kännedomen om hela verksamheten.
- Fokus på genomförande av verksamheter och projekt som initierats under 2023/2024.
- Controllerfunktionen utvecklas för bättre uppföljning av verksamhet och ekonomi.
- Säkra upp ekonomi och administrationsfunktionerna för att minska sårbarheten.
- VD måste lägga fokus på framtida utveckling av nya verksamheter, projekt och finansieringsupplägg.
- Strategi- och utvecklingsarbetet i styrelsen fortsätter 2025.
- VD och styrelsen arbetar med framtida organisation.
- Styrelsens omvärldsbevakning fortsätter. Besök från Voxnadalen i vår, eventuell studieresa till hösten.

ÖVERGRIPANDE BIOSFÄRARBETE SAMT FOKUSOMRÅDENA LEVANDE VATTEN OCH MULTIFUNKTIONELLA LANDSKAP

- Biosfärkommunrådet träffas minst 1 gång per år.
- Besök i kommunerna tillsammans med representanten i Biosfärkommunrådet.
- Fortsatt kommunikation om Biosfärbegreppet och samverkan kring hållbar utveckling i området.
- Etablera kontakt mellan Biosfärområdet och lärosäten i närområdet.
- Jobba vidare med skogens aktörer i området för att tillsammans med dem jobba för hållbar utveckling med skogen som resurs.
- En aktivitet för yngre barn kopplat till Östersjöfonden genomförs under året.
- Ledutveckling, fiskevård och vattenrestaurering löper på inom våra projekt.

FOKUSOMRÅDE HÅLLBAR BESÖKSNÄRING OCH FRILUFTSLIV

- Slow Trips konceptet med dess fokus på hållbar besöksnäring utvecklas vidare i samverkan med Leader Nedre Dalälven och NeDa tar en större roll.
- Projektet "Matmötet", ett Leaderprojekt med fokus på mer lokalt producerad mat och dryck, presenteras på vår hemsida med karta och evenemangskalender. NeDa tar på sikt över resultat och nätverk från de två matprojekten.
- Arbetet med projekt "Ledverket" fortsätter och går in i en mer intensiv fas.
- Projekt "Levande Vatten" startar upp, med ett brett fokus på ekonomisk, ekologisk och social utveckling av vårt område med vattnet som gemensam nämnare.

BIOLOGISK MYGGKONTROLL

- Finansiering av 2025 och 2026 års bekämpningar har högsta prioritet.
- Publicering av vetenskapliga artiklar fortsätter att öka.
- Ta fram populärvetenskapliga versioner av vissa artiklar.
- Hemsidan utvecklas med information om andra mygg och insekter.
- Resultat från egenkontrollen publiceras.
- Effektivisering av vårt GIS-arbete.
- Börja arbeta med drönare för att effektivisera fältarbetet.
- Kompetensutveckling och omvärldsbevakning prioriteras.
- Undersök förutsättningarna att bli ett kompetenscentrum för forskning och utbildning inom entomologi och ekologi på olika nivåer.
- Bygga upp en lokal organisation i Värmland.

MEDLEMMAR

Alsbo ägg	Heby kommun	Säters kommun
Avesta kommun	Hedemora kommun	Tierps kommun
Billerud Korsnäs	Jula Hotell	Upplandsstiftelsen
Fortum Sverige	Sala kommun	Vattenfall
Gävle kommun	Sandvikens kommun	Älvkarleby kommun

VERKSTÄLLANDE DIREKTÖR

VD är Charlotta Heimersson, som också är verksamhetsledare för Leader Nedre Dalälven.

LEDNINGSGRUPP, KANSLICHEF OCH SAM-GRUPP

I syfte att avlasta VD har två nya funktioner etablerats för den gemensamma administrationen för Leader och NeDa - kanslichef och ledningsgrupp. Kanslichef är Madde Jansson som tillsammans med VD och ekonom Sebastian Sterner även ingår i ledningsgruppen. Även en grupp för systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) har bildats.

ANTAL ANSTÄLLDA SAMT ARBETSFÖRDELNING

Antalet anställda i Nedre Dalälvens Intresseförening med dotterbolaget NEDAB uppgick i slutet av 2025 till 16 årsarbeten fördelat på 20 anställda, varav 3 årsarbeten i föreningen och 13 i bolaget. Arbetet som direkt berör biosfärkontoret omfattar knappt 3 årsarbeten fördelat på 8 anställda.

Biosfärbetet samordnas av vår biosfärkoordinator Elias Regelin som under året även varit projektledare för Supported by Nature. I biosfärbetet deltog även VD Lotta Heimersson, Henrik Thomke kring främst fiskevårdsfrågor, projektledare Pia Wallner kring lokal mat och dryck, projektledare Tobbe Öman med ledutveckling, projektledare Johan Hedin med besöksnäringssprojektet Slow Trips och Levande vatten samt Magnus Pamp som arbetat med kommunikation, Supported by Nature och Levande vatten. Övrig personal som arbetat är ekonomiansvarig Sebastian Sterner.

BIOSFÄR – ÖVERGRIPANDE

HANDLINGSPLANEN FÖR BIOSFÄROMRÅDET

Under året har arbetet skett utifrån handlingsplanen för 2023-2025. Arbeta med att ta fram en förenklad handlingsplan för kommande år har flyttats fram till 2027.

Handlingsplanen för biosfärområdets verksamhet är indelad i fyra fokusområden; Levande vatten, Hållbar besöksnäring och friluftsliv, Multifunktionella landskap samt Biologisk myggkontroll.

Levande vatten handlar om att samordna aktörer som nyttjar och förvaltar vattnet, att återställa vattenmiljöer och verka för att den havsvandrande fisken åter kan ta sig upp i älven, föröka sig och förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt. **Hållbar besöksnäring och friluftsliv** handlar om att inspirera den lokala besöksnäringen till att arbeta hållbart, synliggöra lokala aktörer och öka samverkan dem emellan, att hjälpa besökare att hitta ut i naturen samt inspirera till och möjliggöra ett hållbart resande inom området. **Multifunktionella landskap** handlar om att hitta lösningar där olika behov och intressen kan samsas. Det kan handla om att inspirera till olika sätt att bruka marken, att vid behov skapa dialog mellan aktörer med olika intressen eller att testa nya metoder och naturbaserade lösningar. **Biologisk myggkontroll** handlar om att effektivisera bekämpningsmetoden, tillgängliggöra data, forska om stickmyggor och bekämpningsmetoder samt att sprida kunskap om detta. I handlingsplanen finns också en rad tvärgående mål som handlar om att sprida goda exempel, skapa engagemang och delaktighet samt att främja kunskap och forskning i området.

LEVANDE VATTEN

HÅLLBAR BESÖKSNÄRING OCH FRILUFTSLIV

MULTIFUNKTIONELLA LANDSKAP

BIOLOGISK MYGGKONTROLL

Agenda 2030 och de globala målen pekar ut riktningen för en hållbar utveckling medan vi som biosfärområde går före och visar hur det är möjligt. I handlingsplanen är det angivet vilka globala mål som respektive fokusområde bidrar till. Handlingsplanen finns att ladda ner på www.nedredalven.se. Sök där på "handlingsplan".

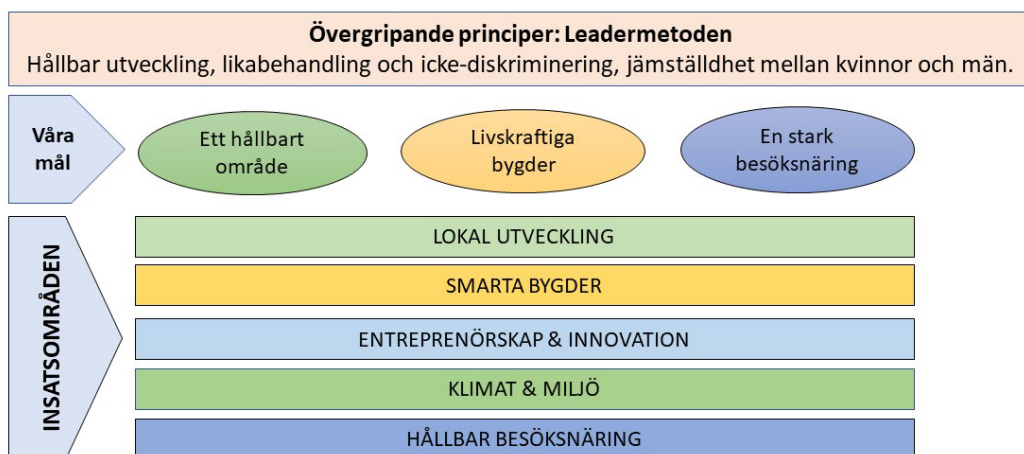
LEADERSTRATEGIN KOPPLAD TILL BIOSFÄRKONCEPTET

Leader Nedre Dalälven har en ny Leaderstrategi för 2023 - 2027. Eftersom leaderområdet och biosfärområdet delar gemensam geografi fick strategiprocessen redan från ett tidigt skede ett stort fokus på hållbar utveckling och Agenda 2030.

I strategiprocessen har man tagit hänsyn till kommunala översiktsplaner och program samt de fyra regionala utvecklingsstrategier som berör området. Men framför allt har den genomsyrats av ett omfattande lokalt förankringsarbete där cirka 250 personer från olika sektorer i samhället har deltagit.

I samtliga lokala processer kom biosfärområdets betydelse för utveckling upp som en viktig del, vilket särskilt syns i ett av målen "Ett hållbart område" samt i ett av insatsområdena "Klimat & Miljö", men även för strategin i stort.

Vår vision: "Tillsammans skapar vi en välkomnande och smart landsbygd där utveckling sker med hänsyn till naturen"

Strategin för Leader Nedre Dalälven 3 finns att läsa i sin helhet på www.leadernedredalalven.se.

BIOSFÄRTEAMET

Verksamhetsutvecklarna på Nedre Dalälvens Intresseförening och Leader Nedre Dalälven har en projektberoende och tvärgående samverkan, biosfärteamet, där man möts regelbundet för att diskutera och samarbeta kring aktuella frågor. Under året har biosfärteamet arbetat brett och strategiskt med flera utvecklingsområden som stärker både vår interna struktur och vår externa kommunikation.

EN NY KARTA ÖVER BIOSFÄROMRÅDET

Arbetet med en helt ny karta har varit ett av årets större gemensamma projekt. Tillsammans med en GIS-specialist från Biologisk Myggkontroll har vi tagit fram en modern, mer lättförståelig och visuellt tilltalande karta i flera nivåer och format. Den nya designen gör det enklare att kommunicera områdets geografi, funktioner och besöksmål, och kommer att användas både digitalt och i tryck.

NYA PROJEKTIDÉER OCH PROJEKTANSÖKNINGAR

Teamet har under året haft återkommande diskussioner om vilka nya projekt vi kan initiera och söka finansiering för. Flera idéer har utvecklats — bland annat inom vattenförvaltning, inflyttning, friluftsliv, biosfärbygder och biosfärambassadörskap. Utöver idéutvecklingen har vi också skickat in flera nya projektansökningar, vilket stärker vår långsiktiga finansiering och möjliggör fortsatt utveckling i våra fokusområden.

NY WEBBPLATS – FRÅN BEHOVSANALYS TILL UPPHANDLING

Webben har varit ett återkommande tema på biosfärteamets möten. Vi har arbetat igenom struktur, innehåll, målgrupper och funktioner för en ny hemsida som bättre speglar intresseföreningens och biosfärområdets uppdrag och verksamhet. Efter flera workshops och diskussioner har vi beslutat att anlita en extern webbyrå som började sitt arbete under hösten med att ta fram den nya webbplatsen.

BESÖK HOS AVESTA KOMMUN

Under våren besökte biosfärteamet Avesta kommun för att presentera biosfärområdet, våra fokusområden och pågående projekt. Mötet gav möjlighet att fördjupa dialogen om hur vi kan samarbeta framåt.

BIOSFÄRKOMMUNRÅDET

Biosfärkommunrådet för Nedre Dalälven är en resurs som bland annat kan hjälpa oss på biosfärkontoret att nå ut med information i kommunerna, få kontakt med olika tjänstepersoner och få synpunkter på olika förslag. Samtliga nio kommuner har varsin tjänsteperson i rådet.

Under 2025 har rådet inte haft något möte, men vi har fått hjälp av rådet att nå ut i kommunerna, bland annat med information om konferensen i Bollnäs för politiker och tjänstemän i Sveriges biosfärkommuner.

BIOSFÄRAMBASSADÖRER

Att arbeta med biosfärambassadörer är ett vanligt grepp i biosfärområden runt om i världen. Ambassadörerna hjälper till att engagera nya människor i området och bidrar till att informera, utbilda och inspirera – med hjälp av lokala berättelser, kunskap och exempel på hållbarhet. De kan också visa upp natur- och kulturmiljöer och goda initiativ som gör skillnad i vardagen.

Målgruppen för en biosfärambassadör kan vara många: släkt och vänner, kollegor, besökare, kunder, föreningar – och alla som vill veta mer om platsen de befinner sig på. I vårt biosfärområde har ambassadörerna de senaste åren framför allt varit personer som i sitt arbete möter både besökare, turister och boende, och som tar tillfället i akt att berätta om biosfärområdet.

MARIA BROOK, EKOLOGISK GETBONDE OCH BIOSFÄRAMBASSADÖR

På marknader runt om i området möter Maria Brook nyfikna kunder som stannar till vid hennes ekologiska getprodukter. Ofta blir samtalet större än ostar och mathantverk. Frågorna landar också i biosfärområdet och vad det betyder.

– Att vara biosfärambassadör känns som ett viktigt uppdrag, berättar Maria. Många har ingen aning om vad ett biosfärområde är, men när jag berättar att det är Unesco som utser dem blir det genast mer på riktigt. Jag blir stolt över att bo här, mitt i ett biosfärområde där vi både bevarar och utvecklar.

– Jag möter människor både på marknader och hemma på gården, fortsätter Maria. Då har jag ofta med mig den stora kartan och informationsmaterial. Kartan gör det lätt att visa helheten, och jag märker att många stannar och vill veta mer. Jag försöker förklara att tanken är att vi ska kunna leva, bo och verka här och samtidigt utveckla området med omtanke, så att samspelet mellan natur, människor och djur stärks utan att vi påverkar för mycket.

ETT FRAMTIDA AMBASSADÖRSPROGRAM ÄR ÖNSKVÄRT

För att biosfärambassadörerna ska kunna få rätt stöd och för att fler ska kunna engageras framöver behövs ett mer samlat upplägg. Under året har biosfärkontoret tagit steg mot en möjlig fortsättning.

– I år, liksom de senaste åren, har vi saknat de resurser som behövs för att kunna stötta de få biosfärambassadörer vi har kvar och samtidigt engagera nya, berättar Magnus Pamp, kommunikatör och projektledare. Vi har därför tittat på möjligheten att utveckla ett ambassadörsprogram och också sökt finansiering, men inget är klart än. Det vi ser framför oss är ett utbildnings- och engagemangs-koncept som kan innehålla kunskapspass, dialogdagar, studiebesök och inspirerande information.

VERKSAMHET 2025

FOKUSOMRÅDE – HÅLLBAR BESÖKSNÄRING OCH FRILUFTSLIV

Turismfrågorna har alltid varit en stor del av NeDa:s verksamhet. NeDa:s turistnätverk, ett informellt nätverk av besöksmål, logianläggningar, entreprenörer, lokalproducenter och aktiviteter, varierar år från år men rör sig om cirka 100 verksamheter. De enskilda turistverksamheterna i området har ofta var för sig inte tillräckliga resurser för till exempel marknadsföring, utveckla varumärke och hänga med i den digitala utvecklingen. NeDa har därför en betydelsefull roll som samordnare. Det övergripande målet är att öka antalet sysselsatta inom turismen och att bidra till en attraktiv bygd.

Områdets turistnätverk omfattas för närvarande av fyra projekt som spänner över hela biosfärområdet. De LAG-ägda leaderprojekten "Upplev Smaken av Nedre Dalälven" och "Matmötet", ledda av verksamhetsutvecklaren Pia R Wallner, fokuserar på att stärka lokala mat- och dryckesaktörer. I "Ledverket" fokuserar verksamhetsutvecklaren Tobbe Öman på att utveckla nya och befintliga leder för utomhusaktiviteter. Det fjärde projektet, "Slow Trips", under verksamhetsutvecklaren Johan Hedins ledning, syftar till att erbjuda autentiska, småskaliga och hållbara turistupplevelser.

PROJEKT UPPLEV SMAKEN AV NEDRE DALÄLVEN

Biosfärområde Nedre Dalälven bedriver ett långsiktigt och hållbart arbete för att stärka utvecklingen av lokal mat och dryck – och de aktörer som verkar i området. Projektet "Upplev smaken av Nedre Dalälven" blev startskottet för satsningen. Projektet var LAG-ägt, vilket innebär att det drevs av Leader Nedre Dalälven, och pågick från oktober 2022 till och med mars 2025.

– Vi ville få fler besökare och invånare att hitta till våra mat- och dryckesaktörer, handla mer lokala råvaror och produkter, och få möjlighet att äta rätter med mer lokalproducerade råvaror och produkter på våra restauranger och caféer, säger Pia R Wallner, projektledare.

Under projektperioden genomfördes 23 aktiviteter med totalt cirka 300 deltagare, där många av områdets mat- och dryckesföretag medverkade vid flera tillfällen. Genom att sprida träffar och workshops över hela området har nätverkandet stärkts och kännedomen om varandra ökat. Resultatet är att nya samarbeten har vuxit fram, liksom nya produkter och kontakter. Föreläsningar och workshops har också bidragit med efterfrågad kunskap som ger aktörerna bättre förutsättningar att utveckla och stärka sina verksamheter.

– Vi har kommit en bra bit, men vi behöver fortsätta på den inslagna vägen för en fortsatt långsiktig och hållbar utveckling av matnäringen i Nedre Dalälven. Arbetet fortsätter senare i år genom ett nytt LAG-ägt projekt, Matmötet, säger Pia R Wallner, projektledare.

SWOT-ANALYS FÖR MATNÄRINGEN I NEDRE DALÄLVEN, 13 JANUARI

Inom ramen för projektet "Upplev smaken av Nedre Dalälven" samlades representanter för de producentföreningar som verkar inom Nedre Dalälven för att genomföra en SWOT-analys. Syftet var att tillsammans ringa in vilka styrkor, svagheter, möjligheter och hot som mat- och dryckesaktörerna i området står inför i dag.

Under träffen diskuterades hur vi framåt kan stötta och lyfta aktörerna, hur andelen lokala råvaror och produkter kan öka på menyer och i butiker samt hur samverkan kan utvecklas och stärkas.

Deltagare på träffen var Maria Brook och Karin Gerhardt från Bondens Mat i Uppland, Liselotte Dahlin från föreningen Skördefest i södra Dalarna, Dalasmak och FRODA-nätverket samt Lisa Valleräng från MatVärden i Gävleborg. Carin Barrsäter från Smaka på Västmanland kunde inte delta på plats, men bidrog digitalt genom en separat intervju. Träffen hölls hos Karin Gerhardt på Ängslyckans café i Vendel i Tierps kommun.

STUDIERESA VÄSTSVERIGE, 28 - 30 JANUARI

Projektet arrangerade en tredagars studieresa till sex större matbesöksmål i Västsverige tillsammans med tio matföretag från Nedre Dalälven. Målet med resan var att hämta inspiration och kunskap. Vi ville också ge deltagarna nya idéer. Samtidigt fick de möjlighet att komma bakom kulisserna och höra kollegor emellan vad som fungerar bra och vad som är mer utmanande i deras verksamheter.

– Vi besökte Bruket i Wiared, Ästad Vingård, Spiseriet, Sonjas Veranda, Skrea Matbruk och Almnäs Bruk/Wrångbäcks ost, berättar Pia R Wallner, som planerat resan. Våra företagare från Nedre Dalälven var mycket nöjda med det goda mottagande vi fick hos våra kollegor i Västsverige. De bjöd verkligen på sig själva och delade med sig av sina erfarenheter, tips och tankar framåt.

FÖRELÄSNING OCH TRÄFF KRING LOKAL MATBEREDSKAP, 15 JANUARI

Projektet medverkade vid en föreläsning och träff om lokal matberedskap i Gästrikland i hörsalen på Naturum i Gysinge. Arrangemanget genomfördes av Naturskyddsföreningen Sandviken, Färnebofjärdens Nationalpark och Gysinge Torghandel som en delaktivitet inom projektet, med fokus på lokal mat.

Under kvällen lyftes den centrala frågan: *Hur kan vi öka matproduktionen och samtidigt stötta våra lokala producenter?* Föreläsarna Catarina Lindahl, Pia R Wallner och Pontus Elvingsson delade kunskap, erfarenheter och konkreta exempel på hur en starkare lokal livsmedelsförsörjning kan byggas genom samverkan och medvetna val i vardagen.

Ett tydligt budskap var att självförsörjningsgraden i Gästrikland och Nedre Dalälven är mycket låg. Det innebär i nuläget långa transporter, ökade utsläpp och en större sårbarhet vid olika typer av kriser. Genom att fler väljer lokalt producerad mat stärks samtidigt möjligheterna för producenterna att odla mer, utveckla sina verksamheter och skapa en långsiktig försörjning för sig själva och andra.

– Lokal matberedskap handlar både om trygghet och om att skapa bättre förutsättningar för dem som producerar maten här, säger Pia R Wallner.

I samband med träffen berättade Pia också om projekten "Upplev smaken av Nedre Dalälven" och det kommande projektet "Matmötet", och om hur satsningarna kan bidra till ökad självförsörjningsgrad och stärkt samverkan mellan aktörer i hela livsmedelskedjan.

– Genom våra projekt vill vi knyta ihop kedjan tydligare och skapa fler samarbeten som gör det lättare för lokala råvaror och produkter att nå ut, säger Pia R Wallner.

Träffen blev därmed både en kunskapshöjande insats och en viktig mötesplats för fortsatt samarbete kring lokal matberedskap i området.

SAMVERKAN I LIVSMEDELSKEDJAN ÖVER LÄNSGRÄNSERNA, 21 FEBRUARI

Projektet deltog i en heldagsträff med Gävle-Dalanätverket på Högbo Bruk. Träffen samlade samverkansaktörer från olika delar av livsmedelskedjan med målet att stärka samarbetet mellan Gävleborg och Dalarna och skapa bättre förutsättningar för regionens livsmedelsföretag.

Bland deltagarna fanns Nanna Jan-Ers, Britt-Marie Stegs och Hans-Erik Holmqvist från MatVärden, Anders Knapp från Dalarnas KompetensCentrum/Stjärnhööksgymnasiet och Elvira Lindqvist med fokus på lokal gastronomi vid Dalarnas KompetensCentrum. Därutöver deltog David Levrén och Anna Torsgarden från Dalarna Science Park samt Anette Jonsäll, livsmedelsstrateg vid Region Gävleborg. Den breda representationen gav goda möjligheter till både erfarenhetsutbyte och strategiska samtal.

Under dagen genomfördes en diskussion och tankesmedja om nuläge och framtidsfrågor för livsmedelsföretagen. Fokus låg på hur branschen kan stärkas genom samarbete över länsgränsen, identifiera gemensamma utvecklingsbehov och hitta former för konkreta insatser. Ett återkommande tema var hur gemensamma projekt kan bidra till att utveckla, stötta och framtidssäkra livsmedelsföretagen i de båda länen.

MER GRÄNSÖVERSKRIDANDE SAMARBETEN, 18 MARS

Den 18 mars deltog vi i Fjärdhundralandsdagen på Ekolsunds slott, där intressenter samlades för inspiration och lärdomar om hur vi kan samarbeta över gränserna - till nytta för både besökare och lokalbefolkning. Pia R Wallner och Lotta Heimersson representerade Nedre Dalälven vid konferensen.

TURFÖRSLAG SOM LYFTER FRAM LOKALA MAT- OCH DRUCKESAKTÖRER

Inför våren 2025 uppdaterade vi våra "matiga" turförslag för Nedre Dalälven. Turförslagen är publicerade på nedredalalven.se och samlar aktuella tips på restauranger, caféer, gårdsbutiker och saluhallar som är öppna och tillgängliga. Syftet är att göra det enklare för besökare att planera utflykter och hitta lokala matupplevelser i området.

NJUT AV LOKAL MAT OCH DRICK!

Tips på lokala gårdsbutiker och saluhallar där du kan handla från våra producenter i området samt caféer och restauranger som erbjuder lokala råvaror på sitt meny. Var med och bidra till en levande landsbygd! – åt och handla lokalt i vårt!

[1] Widöns gårdsbutik, Säter
Förädlare av egna gårdsprodukter KRAV som råta, deilaktigheter, korv, lammkött, bakkor m.m. Öppet torsdag kl. 12-16.

[2] Restaurang Stenövi Bröd, Säter
Bakad lunch på lokala råvaror tillräckligt för 1-15. Bakkor med älskade frukter från 17.

[3] Säterstugan Stenövi Bröd, Kåreboströdsbageriet och Säter Stenövi Mejeri, Säter
Lokala deilaktigheter från producenter i området, ett eget handplockat korvskivbrett, ost och glass från mjölkstallet i huset. Öppet to-fre kl. 10-16, lö-ty kl. 10-16. Bakstugan i Säterstugan öppet kl. 10 ca 16, samt per order även tisdagar.

[4] Wältholms hantverkarslageri och café, Hedemora
Fika och lättare lunch på lokala råvaror. Konserver av eget bröd i ekologiska glasburkar i centrala Hedemora. Ryggstugan i Säter. Öppet må-fre kl. 12-17, lö-ty kl. 8-15.

[5] Ingelöns gårdsbutik, Hedemora
Förädlare av rått, korv, korv och smörgåsar från egna KRAV-gårdarna där. Öppet alla dagar kl. 10-16.

[6] Albo Agg, Avesta
Handla rått från egna gårdarna i området. Öppet alla dagar kl. 8-16.

[7] Rastings köttbutik, Avesta
Eget produktion av hamburgare, korv, korv, korv och köttstekt. Även korvstekt. Öppet tors-fre kl. 13-17.

[8] Färdhundraland, Sala
Lokalproducerade viner, ekologiskt och KRAV. Eget kött från egen gård i Sala. Öppet alla dagar kl. 11-15.

[9] Måns Utvärderat, Sala
Restaurang med tillagning av mat, mat, mat på traktor råvaror vid gån Långelarsen. Öppet alla dagar kl. 10-16.

[10] Håbo Träsk, Sala
Färdhundraland, Sala Bröd, Sala Janusareg Bröd i gårdshuset på porten, på kött, korv och rått, smörgåsar, pastasallad, korv, eget utvalt smörgåsar från KRAV. Öppet alla dagar kl. 8-19.

NJUT AV LOKAL MAT OCH DRICK!

Tips på lokala gårdsbutiker och saluhallar där du kan handla från våra producenter i området samt caféer och restauranger som erbjuder lokala råvaror på sitt meny. Var med och bidra till en levande landsbygd! – åt och handla lokalt i vårt!

[1] Vinnerjö gårdsbutik och stakteri, Hedemora
Förädlare av gårdens lam, vitt och svartkorv, korv och lammkorv. Öppet torsdag-vardag kl. 10-16, lö-ty kl. 10-16. Öppet alla dagar kl. 10-16.

[2] STF Gårdsbutik, Gylinge
Förädlare av gårdens lam, vitt och svartkorv, korv och lammkorv. Öppet torsdag-vardag kl. 10-16, lö-ty kl. 10-16. Öppet alla dagar kl. 10-16.

[3] Rastings köttbutik, Avesta
Eget produktion av hamburgare, korv, korv, korv och köttstekt. Även korvstekt. Öppet tors-fre kl. 13-17.

[4] Rastings köttbutik, Avesta
Eget produktion av hamburgare, korv, korv, korv och köttstekt. Även korvstekt. Öppet tors-fre kl. 13-17.

[5] Rastings köttbutik, Avesta
Eget produktion av hamburgare, korv, korv, korv och köttstekt. Även korvstekt. Öppet tors-fre kl. 13-17.

– Med turförslagen vill vi både inspirera fler att upptäcka Nedre Dalälven och samtidigt bidra till att stärka den lokala besöksnäringen och livsmedelsaktörerna, säger Pia R Wallner, projektledare. Förslagen är ett praktiskt stöd för den som vill stanna till, fika, äta eller handla lokala produkter under årets resor och utflykter.

PROJEKT MATMÖTET

Genom samtal och diskussioner med våra mat- och dryckesföretag inom det tidigare projektet "Upplev smaken av Nedre Dalälven", och genom utvärderingar av aktiviteterna samt den avslutande SWOT-analysen, har vi fått en tydlig bild av näringsens behov framåt. Den kunskapen tar vi nu med oss in i det nya projektet Matmötet, som startar i mars och tar vid där det förra projektet avslutades.

– Vi har lyssnat in aktörerna under hela förra projektet och sammanfattat lärdomarna i utvärderingar och en SWOT-analys. Det ger oss en bra grund för att ta nästa steg med Matmötet, som tar vid där "Upplev smaken av Nedre Dalälven" slutade, säger Pia R Wallner, projektledare.

NÄSTA STEG I ATT STÄRKA OCH UTVECKLA MAT- OCH DRYCKESNÄRINGEN

Projektet Matmötet tar avstamp i de behov som mat- och dryckesaktörerna i livsmedelskedjan själva har pekat ut: att bygga mer kunskap och förståelse för varandras verkligheter, utmaningar och möjligheter. Målet är att bidra till en livskraftig livsmedelsproduktion och samtidigt stärka säljliden – restauranger, caféer, gårdsbutiker och saluhallar.

– För att livsmedelsproduktionen ska bli mer livskraftig behöver vi förstå varandras förutsättningar bättre - från producent till säljled, säger Pia R Wallner, projektledare. Genom Matmötet vill vi skapa en gemensam bild och hitta vägar som stärker både produktion och försäljning i området.

Inom projektet genomförs en process med sex till tio dialog- och smakmöten på flera platser i Nedre Dalälven. Träffarna ger aktörerna tid att lära känna varandra, bygga nätverk och fördjupa samarbeten. Tillsammans lagar man mat med lokala produkter och diskuterar samtidigt utveckling av logistiska lösningar som kan öka samverkan, effektivitet och affärsmöjligheter.

Pia R Wallner har under projektets första fas besökt många av områdets mat- och dryckesaktörer för att informera om satsningen och, tillsammans med dem, planera projektets kommande dialog- och smakmöten.

– I dialog- och smakmötena vill vi, säger Pia R Wallner, skapa tid och utrymme för att bygga relationer, testa och använda lokala råvaror i praktiken och samtidigt prata om konkreta frågor som logistik och samverkan. Det är ofta där nya samarbeten och affärer kan växa fram.

MATMÖTE I GYSINGE, 4 NOVEMBER

Det första Matmötet genomfördes den 4 november på STF Gysinge Wårdshus i Gysinge, tillsammans med vårdshusets kökschef Thomas Högfeldt och David Coyet från MatVärden, kock och processledare för projektets matmöten.

Temat för dagen var att ta vara på höstens skörd genom syring och fermentering. Inför träffen höll Jenny Neikell från Surtantens Syrade en digital föreläsning som gav deltagarna en praktisk introduktion och guidning genom processen.

På plats deltog 16 engagerade mat- och dryckesaktörer från hela området. Under dagen syrade deltagarna lokala råvaror från områdets producenter, nätverkade och utbytte erfarenheter. Träffen innehöll också fika och en lokal lunch, och bidrog till ökad kunskap om både varandras verksamheter och om råvarorna och produkterna från Nedre Dalälven.

– Matmötena handlar om att lära känna varandra och bygga förståelse i hela kedjan, samtidigt som vi gör något praktiskt tillsammans med lokala råvaror, säger Pia R Wallner, projektledare.

Under våren 2026 planeras fler matmöten hos Restaurang Skedvi Bröd i Sätters kommun, Lövestabruks Vårdshus i Tierps kommun samt Klosters herrgård i Hedemora kommun.

– Genom att lägga träffarna på olika platser i området skapar vi fler möten och fler kontaktytor, och gör det lättare för aktörer att haka på och hitta nya samarbeten, säger Pia R Wallner.

MINI-MATMÄSSA DRAGON GATE, 9 OKTOBER

I anslutning till höstens besöksnäringsträff för näringen i Norduppland på Dragon Gate genomförde projektet, tillsammans med kommunerna Älvkarleby, Tierp och Heby, även en mini-matmässa. Ett tiotal producenter från de tre kommunerna deltog och bjöd på lokalproducerade smakprover.

SMARTARE LOGISTIK FÖR LOKAL MAT OCH DRYCK

Ett av projektets delmål är att kartlägga behoven och möjliga lösningar för logistiken av råvaror och produkter från producenter till säljledet. I arbetet tittar vi särskilt på hur leveranser till restauranger, caféer, butiker och andra försäljningsställen kan bli enklare, mer samordnade och mer kostnadseffektiva.

En lösning som redan finns i vår närhet är den digitala handelsplattformen Market, som MatVärden ekonomisk förening har tagit fram och implementerat i Gävleborgs län. Sedan 2025 är Market även tillgänglig för mat- och dryckesaktörer utanför Gävleborg. Tillsammans med MatVärden har vi därför under sommaren och hösten genomfört både digitala och fysiska träffar för att informera och vägleda intresserade aktörer kring hur lösningen fungerar.

– Logistiken är ofta en av de största trösklarna för att få lokalproducerat att nå fler kunder, säger Pia R Wallner. Genom att visa på konkreta lösningar som Market vill vi göra det lättare för både producenter och säljled att hitta fungerande arbetssätt.

Så fungerar logistiken i praktiken:

- Upphämtningshubbar: producenter lämnar sina beställningar för samleverans till kunder.
- Leverans: utkörning till butiker och restauranger sker dagen efter.
- Transport: genomförs i samarbete med Maserfrakt, med terminaler i Borlänge och Gävle.

Sammantaget skapar modellen förutsättningar för effektivare leveranser, minskad miljöpåverkan och stärkt lokal ekonomi – samtidigt som den underlättar för fler att köpa och sälja lokala råvaror och produkter.

– När vi kan samordna flödena blir det både billigare och smidigare, och dessutom mer hållbart. Det gynnar hela kedjan och bidrar till att lokala produkter blir ett mer självklart val, säger Pia R Wallner.

PROJEKT SLOW TRIPS

Slow Trips är ett internationellt samarbetsprojekt inom besöksnäringen där Leader Nedre Dalälven samarbetar med nio andra Leader-områden från Litauen, Luxemburg, Tyskland, Österrike och Italien. Syftet med projektet är att på ett strukturerat sätt och genom internationellt samarbete lyfta fram det unika, äkta och genuina i de deltagande områdena, med fokus på kulturarv och natur. Centrala begrepp inom Slow Trips är "participation" (deltagande), "meet the locals" (träffa lokalbor) och "storytelling" (berättande).

Under 2025 avslutades och slutrapporterades den regionala projektinsatsen i Nedre Dalälven. Kontakten med det internationella nätverket har fortsatt digitalt, och i området har vi samlat de aktörer som arbetat med Slow Trips för ett par regionala träffar där vi utbytt erfarenheter och planerat hur vi vill gå vidare tillsammans.

En stor del av året har ägnats åt att ta fram den nya treåriga ansökan Lokal identitet, Slow Trips som modell. I den bygger vi vidare på Slow Trips som nav och breddar arbetet genom att inkludera fler aktörer än tidigare, från större besöksnäritingsaktörer och kommuner till ideella krafter och lokala grupper. Målet är att skapa ett mer sammanhållet och långsiktigt arbete med lokal identitet i Nedre Dalälven där fler kan bidra och dra nytta av metoderna. Ansökan beviljades av LAG och ligger nu hos Jordbruksverket för beslut, med förväntad projektstart den 1 januari 2026.

PROJEKT LEDVERKET

Under 2025 har Projekt Ledverket tagit stora steg i arbetet med att åter väcka liv i Folkareleden – vandringsleden som sträcker sig drygt sju mil mellan Krylbo i Avesta och Grönsinka i Sandviken och knyter samman Bruksleden med Gästrikeleden. Arbetet har präglats av omfattande kartläggning och ett växande lokalt engagemang där både ideella krafter, kommuner och aktörer inom naturturism bidragit till ledens utveckling.

INVENTERING, KARTLÄGGNING OCH FÖRANKRING

Under året genomfördes i projekt Ledverket en detaljerad inventering av ledens sträckning. Genom fältbesök, digital kartläggning och analys av historiska kartor har vi kunnat dokumentera både ursprunglig och önskad dragning. Parallellt har dialogen med markägare, föreningar och berörda kommuner fördjupats med målet att lägga grunden för en långsiktigt hållbar förvaltning av leden.

KOMPETENSUTVECKLING OCH FRAMTIDSFOKUS – WORKSHOP OM AI & LEDUTVECKLING

Som en del av årets utvecklingsarbete arrangerade Ledverket i april en heldagsworkshop på Sala Silvergruva, med fokus på hur AI kan användas för att stärka både ledutveckling och naturturism. Dagen gav deltagarna en översikt över hur digitala verktyg redan används i branschen och hur tekniken kan bidra till hållbar ledutveckling. Josefin Näsström från Iperferi ledde workshopen.

– AI kan såklart aldrig ersätta det lokala engagemanget eller kunskapen om våra leder, men under workshopen gjorde vi ett nyfiket utforskande, berättar Tobbe Öman, projektledare för Ledverket. Vi lärde oss verktyg som förstärker vårt arbete och gör delar av arbetet mer effektivt. Workshopen gav oss en gemensam inblick in i den digitala framtiden.

Workshopen kombinerade inspiration med praktiskt arbete. Deltagarna fick kartlägga sina egna utmaningar och därifrån testa att bygga prototyper på två olika AI-lösningar: ett stödverktyg för ledunderhåll och planering, samt en digital guide som kan hjälpa besökare att planera sina outdoor-aktiviteter. Under dagen deltog även Henrik Wester från Västmanland Turism, som delade erfarenheter från projektet Trails of Västmanland Expansion och vikten av att arbeta metodiskt och långsiktigt med ledutveckling. Dagen bjöd även på erfarenhetsutbyte kring hållbar ledutveckling och riskhantering, samt en gemensam "walk and talk" genom Sala Silvergruvans unika miljö. Workshopen gav värdefulla insikter som nu integreras i Ledverkets fortsatta arbete.

MÖTEN MED ALLMÄNHETEN – FOLKARELEDEN I FOKUS

I september deltog Projekt Ledverket i jubileumsfirandet i Horndals Brukspark på Vandringens dag. Många stannade till för att höra mer om Folkareleden och ta del av projektets arbete, och även anmäla sig till framtida arbetsdagar på leden. Intresset var stort och bekräftade ledens betydelse för både friluftsliv, lokal identitet och besöksnäring.

ARBETSDAGAR SOM SKAPAR BÅDE RESULTAT OCH GEMENSKAP

Under sensommaren och hösten genomförde vi flera arbetsdagar där frivilliga deltog i praktiskt arbete längs leden.

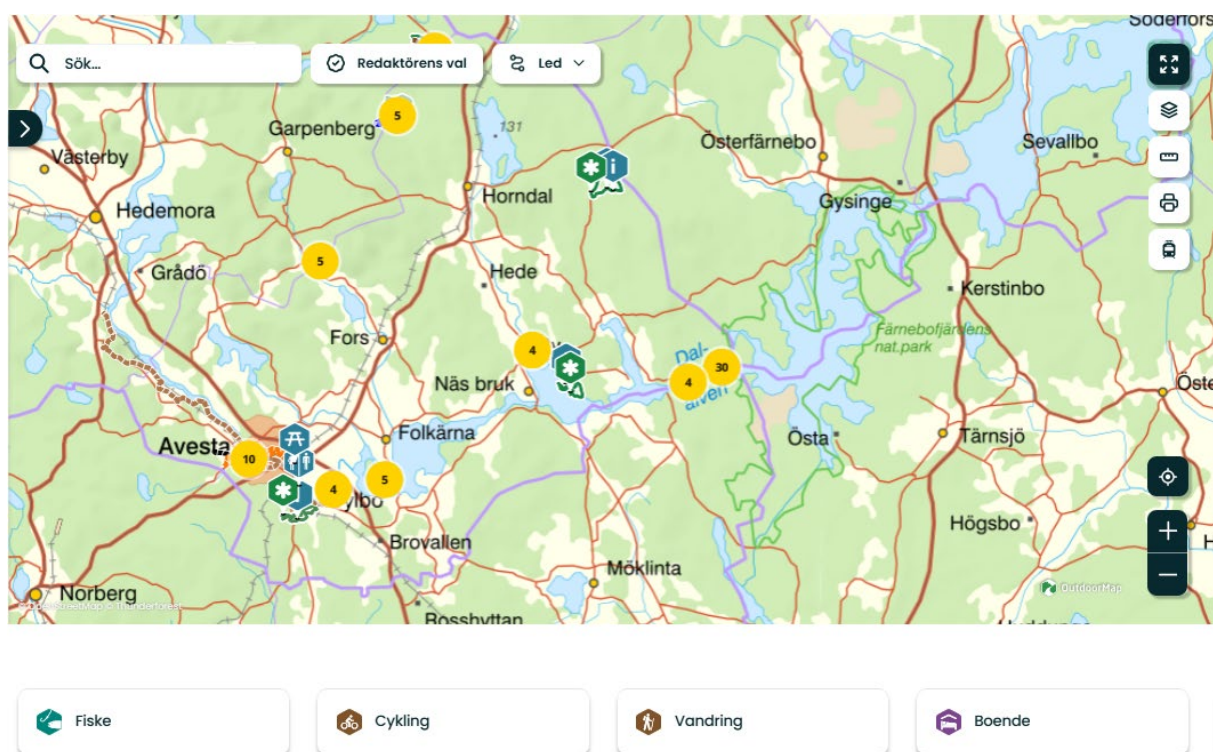
Den 30 augusti samlades deltagare i varierande åldrar i Hässlens naturreservat för att märka upp en delsträcka, bygga en spång, montera skyltar och röja undan vindfällan. Dagen gav också en introduktion till det nationella ramverket för vandringsleder och bidrog till att sprida kunskap om ledutvecklingens metoder och mål. Den 14 september anordnade vi ytterligare en arbetsdag i Gårdsjöarnas naturreservat. I samverkan med Länsstyrelsen Dalarna har projektet fått godkännande att gå genom naturreservatet. Fokus låg på att förbättra framkomligheten, tydliggöra ledens sträckning och fortsätta återskapandet av vandringsleden. Båda arbetsdagarna präglades av god stämning, ny kunskap och en stark känsla av gemensamt engagemang för ledens framtid.

Catharina Sjöberg, till höger i bild, som deltog vid Hässlen och har ett långsiktigt engagemang i leden säger om dagen: "Det här är vår bygd och våra stigar, och att få vara med och ta hand om dem tillsammans betyder mycket. Man lär sig nytt, delar erfarenheter och möter människor man annars kanske aldrig hade träffat. Det känns som att vi bygger något större än bara en led – vi stärker gemenskapen i bygden."

FRAMÅT MOT 2026 MED NATURKARTAN OCH FYSISK SKYLTNING

Projektet fortsätter dels med fokus på markavtal och den fysiska skyltningen på Folkareleden. Arbetet med att presentera ett urval av leder inom Nedre Dalälven som kommer att visas på Naturkartan och även vår egen webbsida intensifieras under 2026. Naturkartan kommer vara ett digitalt verktyg som är tillgänglig för alla, de som bor här och de som besöker oss och till våra aktörer inom besöksnäringen som erbjuder ”bo-äta-göra” i anslutning till lederna. Målsättningen är att kunna återinviga en kvalitetssäkrad och långsiktigt hållbar Folkareled under 2026. Genom kombinationen av praktiskt ledarbete, digital utveckling och lokalt engagemang tar Folkareleden form som en led för framtiden – till glädje för både invånare och besökare.

BIOSFÄRMÄRKNING

Biosfärmärkningen består av frivilliga årligt satta löften, så kallade hållbarhetsmål, om att förbättra hållbarheten i sin verksamhet. Grundfilosofin är att alla genom att sätta hållbarhetsmål kan göra något för att förbättra sin hållbarhet. I små eller stora steg. Under 2025 har vi pausat arbetet med biosfärmärkningen då vi har saknat resurser.

FOKUSOMRÅDE – MULTIFUNKTIONELLA LANDSKAP

Nedre Dalälvens landskap är varierat. Här finns mycket skog, jordbruksmark, sjöar och vattendrag, men också våtmarker, bebyggelse och kust. I dessa landskap ska många behov tillgodoses.

Fokusområde Multifunktionella landskap handlar om att hitta lösningar där olika behov och intressen kan samsas. Det kan handla om att inspirera till olika sätt att bruka marken, att vid behov skapa dialog mellan aktörer med olika intressen eller att testa nya metoder och naturbaserade lösningar. Mer om vad fokusområdet innefattar går att läsa i handlingsplanen på www.nedredalalven.se.

STUDIEBESÖK FÖR PERSONALEN VID STADSJÖN OCH PROSTMYRAN

Som en gemensam sommaraktivitet för biosfär- och Leaderkontoret gjorde personalen en fältresa med våtmarkstema – en dag fylld av natur, pedagogik och framtidsvisioner.

Först besökte vi Prostmyran i centrala Hedemora, där Hedemora kommun planerar att restaurera en mindre våtmark och där sedan Biosfärområde Nedre Dalälven tänker skapa en lärplats för skolorna i kommunen. Elias Regelin och Magnus Pamp berättade om hur platsen kan formas utifrån pedagogers önskemål – en framtida lärplats i och om natur.

Därefter tog Peter Sennblad, landskapsstrateg på Hedemora kommun, med oss ut till den restaurerade våtmarken Stadssjön – en grön oas för både fåglar, djur och människor. Sedan 2009 har området utvecklats med återvätnings, spänger, betesdjur och utsiktstorn. Vi vandrade längs den tillgänglighetsanpassade 3,3 km långa slingan tillsammans med kor, vattenbufflar – och fick sällskap av rymtande tornfalk och ruvande sothöns.

PROJEKT SUPPORTED BY NATURE – LÄRPLATSER FÖR NATURBASERADE LÖSNINGAR

Biosphere for Baltic är ett samarbete mellan Nedre Dalälven och åtta andra biosfärområden runt Östersjön. Nätverket har beviljats cirka 4,5 miljoner euro från Interreg Baltic Sea Region för ett treårigt samarbetsprojekt. Projektet kallas Supported by Nature och syftar till att öka förståelsen för naturbaserade lösningar och hur de kan bidra till förbättrade miljöförhållanden i Östersjön. Projektet startade för vår del i slutet av 2023 och kommer att pågå till och med 2026.

Det långsiktiga målet är att naturbaserade lösningar ska bli en självklar del av planering, mark- och vattenvård. Inom projektet etableras sjutton lärplatser runt Östersjön, med fokus på multifunktionella våtmarker, kusthabitat och restaurering av vattendrag. På dessa lärplatser testas metoder för att skapa samverkan mellan intressenter och för att öka kunskapen genom praktiska aktiviteter.

Biosfärområde Nedre Dalälven utvecklar tre av dessa lärplatser, tillsammans med lokala aktörer, med fokus på restaurering av våtmarker och mindre vattendrag. I några av de andra biosfärområdena återskapar man även stenrev i Östersjön.

Projektpartners är Ronneby kommun (huvudansvarig), Åbo yrkeshögskola, Estonian University of Life Sciences i Estland, Słowiński National Park i Polen, Sydöstra Rügens biosfärområde i Tyskland, Vordingborgs kommun i Danmark, Marint kunskapscentrum i Malmö, Kristianstads kommun och Biosfärområde Nedre Dalälven.

LÄRPLATSERNA I VÅRT BIOSFÄROMRÅDE

De tre lärplatser som vi utvecklar här hos oss i Biosfärområde Nedre Dalälven visar olika aspekter av naturbaserade lösningar i praktiken.

- Lärplats Prostmyran i centrala Hedemora

Tanken är att lärplatsen ska fungera som en lättillgänglig våtmarksmiljö där elever och grupper kan studera hur våtmarker renar vatten, hindrar översvämning och gynnar biologisk mångfald.

- Lärplatserna Jönshytteån utanför Säter och Olsbäcken i Skutskär

Båda lärplatserna fokuserar på restaurering av mindre vattendrag för att förbättra lek- och uppväxtmiljöerna för öring. Här får deltagare medverka i konkreta åtgärder, se hur relativt små insatser kan ge stor ekologisk effekt och ingå i ett växande nätverk av engagerade som lär sig och utvecklas tillsammans.

Tillsammans bidrar lärplatserna till praktiskt lärande, samverkan och lokal kunskapsupbyggnad, vilket är viktiga delar i att göra naturbaserade lösningar till en självklar del av framtidens mark- och vattenförvaltning.

Mer om lärplatserna går att läsa i broschyrerna som växt fram under arbetets gång. De speglar både aktiviteterna som vi har anordnat vid respektive lärplats och utvecklingen av lärplatserna. Här får också många komma till tals kring nyttorna med lärplatserna och vad som man faktiskt har fått ut av att delta. Broschyrerna finns att ladda ner på www.nedredalven.se. Sök där på "Supported by Nature". Du kan också höra av dig till oss så skickar vi broschyrerna.

LÄRPLATS PROSTMYRAN

Arbetet med Prostmyran handlar om att skapa en lärplats för levande vatten och våtmarker i Hedemora – en plats där elever och andra intresserade kan få praktisk kunskap om Prostmyrans liv och de nyttor en våtmark tillför. Våtmarken har återskapats under oktober av Hedemora kommun med LONA-bidrag och ligger centralt i tätorten, med fem skolor på promenadavstånd, vilket gör platsen särskilt lämpad för undervisning och återkommande besök.

Under vintern 2025/26 kommer lärplatsen att byggas upp med bland annat uteklassrum, spänger och bryggor/platser för håvning. I slutet av 2025 blev vår bygglovsansökan för uteklassrummet beviljad. Under 2025 har SLU-studenter på landskapsarkitektprogrammet genomfört sitt examensarbete med fokus på gestaltningen av lärplatsen. Under året har CNV – Centrum för naturvägledning tagit fram en kommunikations- och informationsplan som beskriver vad som kan läras på platsen, var lärandet kan ske och ger förslag på innehåll till skyltar och annan information.

DIALOG MED NÄRBOENDE OCH INTRESSERAD ALLMÄNHET

Under 2025 genomförde vi två dialogmöten för närboende och allmänhet om Prostmyran och den planerade lärplatsen. Det första mötet hölls den 15 februari och inleddes ute vid Prostmyran innan samtalet fortsatte i kommunhuset. Träffen leddes av Per Bengtson från Centrum för naturvägledning vid SLU och flera aktörer bidrog med innehåll, bland annat Hedemora kommun, SLU-studenter och våtmarksexpertis. Personal från förskolan Kristallen deltog vid båda mötena och delgav sina tankar kring hur lärplatsen kan användas i verksamheten. Mötet den 24 april hölls som extra informations-träff eftersom flera närboende upplevt att de missat inbjudan till februarimötet. Mycket av samtalet kom då att handla om mygg, och Biologisk Myggkontroll deltog för att svara på frågor. Kommunen har dessutom, i samråd med boende runt Prostmyran, röjt sly i skogspartier intill deras tomter.

SKOLAKTIVITETER PÅ LÄRPLATS PROSTMYRAN

Årets aktiviteter är en del av arbetet med att utveckla lärplatsen. En samverkan där kommunen, forskare, skolor och andra aktörer tillsammans skapar ett pedagogiskt uteklassrum för alla åldrar, från förskola till gymnasium.

BIOBLITZ – ELEVER SOM ARTDETEKTIVER FÖR EN DAG

Den 2 juni förvandlades Prostmyran till ett levande klassrum när gymnasieelever från Introduktionsprogrammet och Naturvetenskapsprogrammet på Martin Koch-gymnasiet deltog i en bioblitz – en intensiv naturinventering där man under en begränsad tid artbestämmer så mycket som möjligt.

Under ledning av Signe Rönnegård från Fältbiologerna fick eleverna ge sig ut i fält med appar för artbestämning i mobilen. Växter samlades in, identifierades och dokumenterades. Därefter riktades uppmärksamheten mot invasiva växtarter, alltså arter som sprider sig på bekostnad av den naturliga floran och hotar den biologiska mångfalden. Eleverna lärde sig att känna igen flera av dem – och kunde sedan rapportera in sina fynd direkt till Artportalen.

Signe var nöjd med bioblitzten på Prostmyran och berättar: "Eleverna fick lära sig att identifiera växter med hjälp av ett digitalt verktyg för artbestämning, samt att rapportera in invasiva arter till Artportalen. Det övergripande syftet var att väcka nyfikenhet för naturen och ekologi. Övningens fokus var att öka elevernas kunskap om medborgarforskning och problematiken med invasiva arter. De tog sig an uppgifterna jättebra – testade nya metoder och genomförde övningarna galant!"

Caroline Lundgren, lärare på Martin Koch-gymnasiet, summerar dagen så här: *"Jag tycker att ni hade gjort ett väldigt fint och genomtänkt upplägg av dagen, aktiviteterna var bra uppdelade och tog lagom lång tid. Det var tydliga instruktioner och lätt för eleverna att förstå vad de skulle göra. Det känns värdefullt att eleverna får bidra på riktigt med medborgarforskning. Det är stor skillnad att bara läsa om till exempel invasiva arter i klassrummet mot att gå ut och se dem på riktigt, uppskatta hur stor yta de täcker och sedan rapportera in dem. Jag vill absolut göra liknande och återkommande aktiviteter med mina klasser. Kanske vi kan lägga till bekämpning av invasiva arter. Jag har en önskan om att Prostmyran ska bli en permanent aktivitet som ligger inplanerad i vår läsårsplan varje år – med liknande upplägg som vi hade nu. Det jag lärde mig och kommer att fortsätta använda är de olika sidorna för artbestämning och rapportering av invasiva arter – otroligt smidigt."*

GYMNASIEELEVER UNDERSÖKER PROSTMYRANS VATTEN – MED FORSKARSTÖD FRÅN SLU

En solig dag i juni fick elever från Martin Koch-gymnasiet i Hedemora chansen att arbeta som forskare för en dag – ute på Prostmyran. Tillsammans med Karl Lundén, forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), tog eleverna vattenprover som kommer att ge viktig kunskap om områdets hälsa och biologiska mångfald.

Vattnet som rinner i diket genom Prostmyran är dagvatten från området kring Vasaliden. Genom att analysera vattnet – både kemiskt och med så kallad eDNA-teknik – kan vi få reda på dels hur god vattenkvaliteten är, dels vilka växter, insekter och djur som finns i vattnet. Det är ett spännande exempel på hur modern teknik hjälper oss att bättre förstå och värna våra naturmiljöer.

Proverna som tas nu är särskilt viktiga eftersom kommunen planerar att anlägga en ny våtmark på Prostmyran, med byggstart hösten 2025. Målet är att den ska vara klar till våren 2026. I anslutning till våtmarken ska vi skapa en lärplats för skolorna i området – från förskola till gymnasium – där elever kan utforska natur, vatten och ekologi på plats.

Lärplatsen kommer att ge elever och lärare fördjupad kunskap om våtmarker och deras viktiga roll som naturbaserade lösningar för att hantera vatten, minska övergödning och skapa biologisk mångfald. Här blir det också möjligt att förstå vattnets resa – från dagvatten i Hedemora till de större vattendragen och vidare ut till Östersjön – och hur lokala åtgärder påverkar vår gemensamma miljö.

Vi är glada över att Martin Koch-gymnasiet vill göra vattenprovtagningen till en återkommande del av undervisningen. Det ger eleverna en konkret koppling mellan teori och praktik – och ett unikt tillfälle att bidra till verklig forskning. Resultaten från analyserna kommer att publiceras på en särskild webbsida där man kan följa Prostmyrans utveckling år från år.

Som en av eleverna uttryckte det – "Det var väldigt intressant att få träffa en forskare som håller på med något som jag är intresserad av. Miljö och natur tycker jag är kul."

LÄRPLATS OLSBÄCKEN

Lärplats Olsbäcken är en plats för gemensamt lärande och samverkan kring hur vi kan restaurera en strömsträcka så att den blir en bättre lek- och uppväxtmiljö för öring, och samtidigt bygga kunskap lokalt om vad som fungerar i praktiken. Under 2025 har arbetet fortsatt med uppföljning och gemensamma träffar i fält kopplat till restaureringen och utvecklingen av lärplatsen, och det har varit en mycket positiv uppslutning vid de aktiviteter vi har engagerat. En viktig milstolpe under året är att vi har inlett en dialog mellan markägarna, kommunen och Sportfiskarna om att dämma den utdikade Måsjön, i syfte att återfå vatten året runt i Olsbäcken. Under året har nätverket Olsbäckens vänner fortsatt att växa med närboende och andra intresserade, och läraktiviteterna vid Olsbäcken har även inspirerat människor att engagera sig även vid andra vattendrag som Tämnarån och Trusksjön.

ROMUTLÄGGNING I OLSBÄCKEN, 22 JANUARI

Året inleddes med ett besked om att Sportfiskarna och Länsstyrelsen Uppsala vill lägga ut havsöringsrom i Olsbäcken. Vi bjöd in till träff vid bäcken och bjöd på fika. 17 personer samlades vid bäcken för att kika på när rommen lades ut på de nyskapade lekbäddarna i Olsbäcken. På plats fanns både närboende och deltagare från prova-på-dagarna samt representanter för Länsstyrelsen, Sportfiskarna och Biosfärområde Nedre Dalälven.

– Det är fantastiskt att se att restaureringsarbetet som vi gjorde på prova-dagarna i höstas har blivit så lyckat, säger John Kärki från Sportfiskarna. Det syns att det blivit bra förutsättningar i bäcken med bra lek- och uppväxtbottnar och livliga strömpartier. Utav de 10 000 befruktade romkornen som vi har satt ut idag blir det förhoppningsvis 15-30 vuxna fiskar som återvänder till bäcken för att leka.

FOLK, FISK OCH FRAMTID – EN KVÄLL OM VATTEN, ENGAGEMANG OCH LÄRANDE, 29 APRIL

Den 29 april deltog vi i seminariekvällen Folk, fisk och framtid på Laxön i Älvkarleby, en öppen och välbesökt temakväll arrangerad av Älvkarleby kommuns näringslivsavdelning i samarbete med experter, forskare och engagerade invånare. Syftet var att öka kunskapen om fiskens roll i samhället och vad som krävs för att den ska finnas kvar i framtiden. Kvällen inleddes av kommunstyrelsens ordförande Katrin Jakobsson tillsammans med näringslivs- och utvecklingschef Eva Cooper och oppositionspolitiker Mattias Nygren, som beskrev kommunens pågående arbete med en ny fiskestrategi och aktuella utmaningar kopplade till fisk- och vattenfrågor.

Vi bidrog med en föreläsning om Lärplats Olsbäcken och berättade om det pedagogiska arbete som vuxit fram i samband med restaureringen av havsöringens lek- och uppväxtbäddar i Olsbäcken. Genom lärplatsen skapas en konkret miljö för lärande på plats – där FVOF:er, sportfiskare, naturvårdsintresserade, politiker, tjänstepersoner, föreningsliv och allmänhet kan fördjupa sin kunskap om biologisk mångfald, ekosystem och hållbar vattenförvaltning. Programmet innehöll även en presentation av SLU-biologen Dilara Cicek om fiskets betydelse för välmående, kultur, identitet och lokal ekonomi. Kvällen präglades av engagerade samtal om både utmaningar och möjligheter, och visade på ett starkt lokalt intresse för att arbeta praktiskt tillsammans för en hållbar framtid.

INVENTERING AV ÖRINGSYNGEL, 22 MAJ

Under kvällen den 22 maj bjöd vi in till en gemensam yngelinventering vid Lärplats Olsbäcken. Totalt deltog 23 personer – både närboende och tjänstepersoner samt fiske- och naturvårdsintresserade. Bakgrunden till träffen är att Sportfiskarna i januari placerade ut kläckbackar med ögonpunktad havsöringsrom i bäcken, med målet att på sikt bidra till ett självreproducerande öringsbestånd.

Inventeringen genomfördes under ledning av John Kärki, Sportfiskarna och Oscar Olseryd, Länsstyrelsen Uppsala län. Tillsammans smög vi längs bäcken och letade efter öringsyngel med hjälp av ficklampor – en enkel och rolig, men pedagogisk metod som gjorde det lätt att följa arbetet på plats. Träffen gav både praktisk inblick i hur uppföljning kan göras i små vattendrag och skapade utrymme för samtal om restaurering och lokalt engagemang. Vi avslutade med fika vid bäcken och många deltagare uttryckte uppskattning över att få vara med vid konkreta naturvårdstillfällen.

FÄLTDAGAR VID TÄMNNARÅN, 27 SEPTEMBER

När nätverket som vuxit fram kring restaureringen vid lärplats Olsbäcken fick chansen att bidra igen, valde flera att ställa upp även i Tämnnarån för att förbättra förutsättningarna för havsöringens lek.

Arbetet, som leddes av Nedre Tämnnaråns FVF och Sportfiskarna, kombinerade maskinkraft för att lägga ut grus och stenblock med handkraft för att finjustera materialet.

– Det var magiskt att se förvandlingen, från en mestadels lugnflytande och lite livlös åsträcka till en strömsträcka full av liv och rörelse, med virvlar och ljudligt porlande vatten, säger Roger Timbré, deltagare från Olsbäcken.

– Det blev en otroligt bra arbetsdag, säger Andreas Grundin, ansvarig för restaureringen i Tämnnarån. Alla var riktigt på tårna och vi hade fullt fokus på att få åtgärderna gjorda. Totalt sett en lyckad helg trots ett maskinhaveri.

Förändringen syntes snabbt i vattnets rörelse, där en tidigare stilla sträcka fick nytt liv och dynamik. Trots maskinhaveriet fortsatte arbetet, och helgen blev ett tydligt exempel på hur engagemanget sprider sig när fler får prova på i praktiken, inspireras av resultaten och bygger upp kunskap som de tar med sig vidare till nästa vattendrag.

FLER ARTER GYNNAS AV RESTAURERINGEN I TÄMNNARÅN

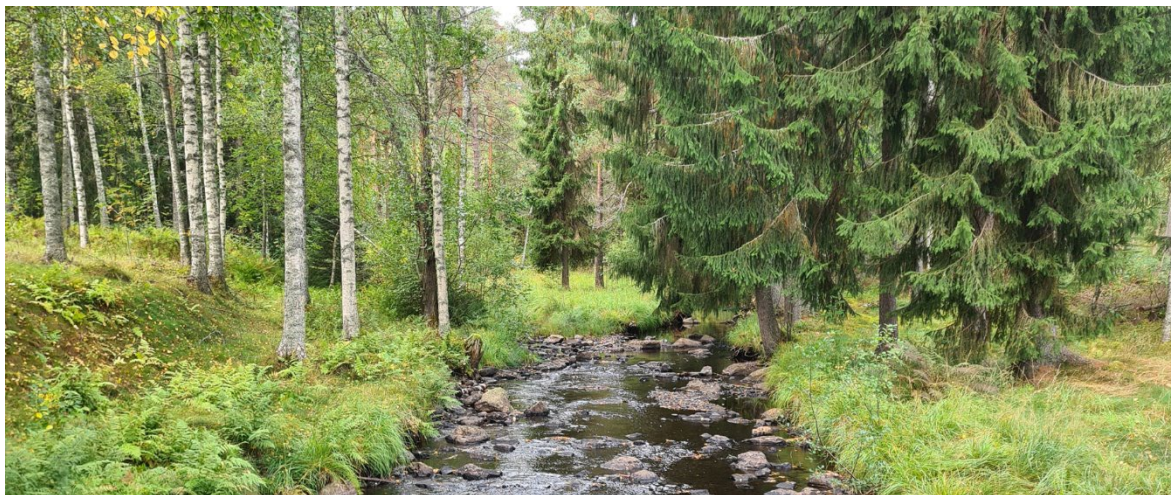
Arbetet vid Tämnnarån handlar inte bara om havsöringen. Samuel Pettersson, som tidigare bott vid ån och fiskat där, berättar att åtgärderna även gynnar andra arter:

– Det vi gör nu är framförallt för öringen, men även vimman, en vitfisk som är ovanlig på många håll men relativt vanlig här, drar nytta av lekbäddarna. Vimman leker på samma sätt som öringen, så förbättringarna passar båda. Dessutom kan även idén att använda de nya bottenförhållandena. Det är alltså inte bara fiskevård för en art, utan för flera.

Samuel har även han tidigare deltagit i restaureringen av Olsbäcken och han ser hur kunskapen och engagemanget sprider sig. Genom att återföra stenar som tidigare rensats bort skapas struktur och strömning i vattnet. Detta ger en dynamisk miljö som lockar fisk uppströms – något som blivit möjligt sedan ett vandringshinder togs bort för 5-6 år sedan. Nu kan fisk vandra hela vägen från havet till dessa restaurerade sträckor.

LÄRPLATS JÖNSHYTTEÅN

Lärplats Jönshytteån är en plats där man får prova på att restaurera lekbottnar för öring och därigenom få praktisk erfarenhet som förhoppningsvis inspirerar till fortsatt engagemang i området. Under en helg i maj fick deltagarna luckra upp botten samt flytta sten och grus – och se hur enkla åtgärder kan göra stor skillnad för livet i vattnet. Arbetet på platsen sker i samarbete med Sätters FVOF och Länsstyrelsen Dalarna. Under året genomfördes också en vattendragsvandring samt prova-på-dagar tillsammans med Fältbiologerna. Totalt har ett 70-tal personer deltagit under året.

PROVA PÅ DAGAR MED RESTAURERING, 10-11 MAJ

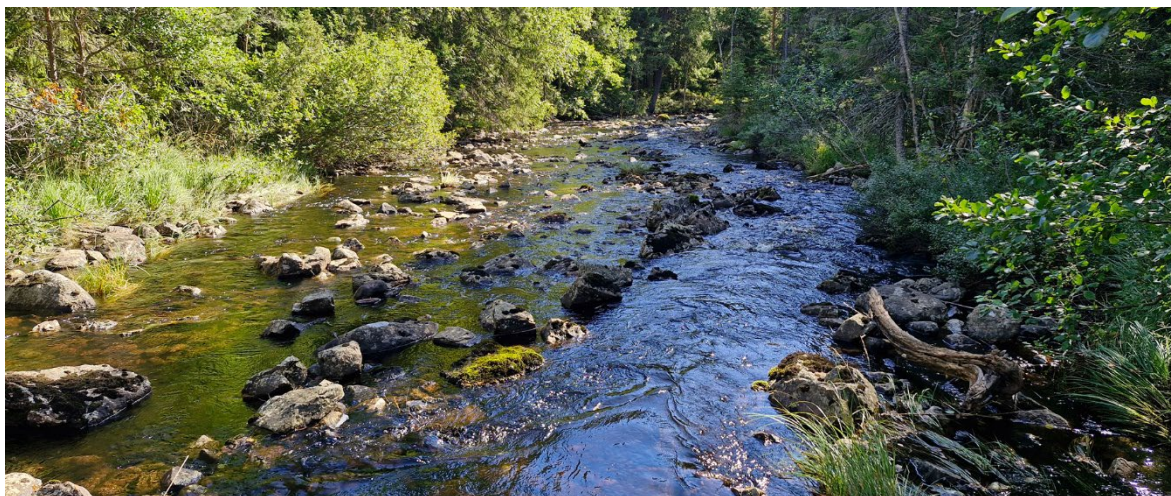
Helgen 10-11 maj genomförde vi prova-på-dagar vid Lärplats Jönshytteån i Sätters kommun. Deltagarna fick lära sig grunderna i restaurering av lek- och uppväxtmiljöer för öring genom att arbeta praktiskt i vattendraget. Totalt deltog 23 personer, och under handledning av experter fick gruppen bland annat flytta sten och grus samt luckra upp botten för att förbättra lekbottnarna. Dagarna riktade sig till FVOF-medlemmar, fiske- och naturvårdsintresserade, mark- och fiskerättsägare, tjänstemän och andra intresserade, och man kunde delta en eller båda dagarna.

– Det är jätteroligt att så många kom och ville vara med, säger Mikael Melin från Länsstyrelsen Dalarna som ledde det praktiska arbetet. Att få prova på att restaurera lekbottnar för öring ger en förståelse för hur viktiga de här miljöerna är. Vid Jönshytteån fick deltagarna själva testa och se hur enkla åtgärder kan göra stor skillnad för livet i vattnet. Det är just det här vi behöver mer av – praktiskt engagemang och nyfikenhet på naturen.

VATTENDRAGSVANDRING, 17 AUGUSTI

Den 17 augusti genomförde vi en vattendragsvandring längs Jönshytteån, med fokus på att lära sig känna igen hur vattendraget har påverkats av människan genom historien i det kulturpräglade hyttområdet mellan Nedre Risshyttesjön och Ljustern.

Vandringen leddes av Ulf Ljusteräng, Sätters FVOF, som visade hur vattendraget har påverkats, bland annat i form av stenskodda åkanter, svämområden som inte längre fungerar, vandringshinder vid vägtrummor, blockerade kvillområden, grävda kanaler, uträtade sträckor samt rensningar och ”stenpirar” i åfåran. Entomologen Lars-Ove Wikars bidrog med perspektivet att vattnet är hem för mer än fisk, och lyfte att fuktiga miljöer minskar, bland annat på grund av varmare klimat, vilket kan påverka insektsarter negativt.

Vattendragsvandringen genomfördes i samarbete mellan Sätters FVOF, Naturskyddsföreningen i Säter, Entomologiska föreningen i Dalarna & Västmanland samt Biosfärområde Nedre Dalälven. Deltagarna uttryckte uppskattning för att få uppleva Jönshytteån med kunnig guidning och nya insikter.

PROVA PÅ DAGAR FÖR FÄLTBIOLOGERNA

Den 4 oktober samlade vi ett gäng fältbiologer vid Lärplats Jönshytteån för en prova-på-dag med fokus på restaurering av lek- och uppväxtmiljöer för öring. Under dagen fick deltagarna arbeta praktiskt i ån genom att flytta sten och grus, luckra bottnar och diskutera hur relativt enkla åtgärder kan förbättra livsmiljöerna i ett påverkat vattendrag. Prova-på-dagen var en del av en helg om naturvårdsinsatser som Fältbiologerna anordnade för ungdomar och unga vuxna.

– Det är roligt att se ett stort engagemang bland unga för vatten och restaurering, och imponerande hur insatta frågor deltagarna ställde, säger Signe Rönnergård, ansvarig för helgen hos Fältbiologerna. Hon betonar också att restaurering är ett konkret sätt att göra skillnad där man bor, och att många unga vill bidra praktiskt men inte alltid vet hur eller var man ska börja.

Dagen gav både kunskap och inspiration. Flera deltagare lyfte värdet av att få arbeta praktiskt och se resultat direkt i fält – att förstå hur åtgärderna hänger ihop med öringens behov och vattendragets naturliga dynamik. Prova-på-dagen visade tydligt att engagemang, nyfikenhet och handgripligt arbete kan göra verklig skillnad för livet i vattnet, och väckte lust till fortsatt engagemang för vattendragen i området.

Några röster från deltagarna: "Det var roligt att i praktiken se vad olika mänskliga ingrepp har fått för inverkan och hur det ser ut jämfört med en mer naturlig miljö. Även intressant att veta vad som krävs för att en art ska trivas." Elis Bergman | "Jag vet rent teoretiskt vad man kan göra generellt, men det var kul att rikta in sig mer mot vattensystem och vad man kan göra praktiskt. Det kändes kul att vara delaktig i något, och bra att få mer erfarenhet, kunskap och känna att det finns saker man kan göra." Moa Eriksson Kukkonen

HALVTIDSKONFERENS FÖR SUPPORTED BY NATURE I FINLAND, 8 - 11 SEPTEMBER

I början av september samlades vi inom Supported by Nature i den finländska skärgården för vår "mid-term"-konferens på Archipelago Center i Korpoström. Under några intensiva och inspirerande dagar möttes partners från hela Östersjöregionen – från biosfärområden och organisationer i Finland, Estland, Polen, Tyskland, Danmark och Sverige. Tillsammans tog vi nästa steg i projektet genom kreativa workshops där vi la grunden till den kommande guiden – om att etablera lärplatser för naturbaserade lösningar. Vi fick också möjlighet att besöka lärplatserna Brattnäs och Sjöfax och se hur naturbaserade lösningar fungerar i praktiken. Erfarenheter från pågående piloter delades och reflekterades gemensamt.

Vår biosfärkoordinator Elias Regelin deltog och han sammanfattar veckan så här:

– Konferensen blev en viktig milstolpe där vi samlade och jämförde aktiviteter från lärplatser runt hela regionen. Den unika skärgårdsmiljön gav både energi och perspektiv och påminde oss om varför vårt arbete är så angeläget. Tillsammans bygger vi lärplatser som visar hur naturbaserade lösningar kan stärka vattenmiljöer, våtmarker och kustlandskap. Samtidigt fördjupar vi samarbetet över nationsgränserna för ett mer motståndskraftigt Östersjöområde – för både människor och natur.

FOKUSOMRÅDE – LEVANDE VATTEN

Fisken och fisket i Nedre Dalälven har sedan starten av Nedre Dalälvens Intresseförening 1986 varit ett av områdets tydligaste dragare för att attrahera besökare, researrangörer och utveckla verksamheter. Nedre Dalälven är välkänt bland europeiska fiskeresearrangörer och fiskeintresserade. Skälet är det fina fisket på gädda, gös och abborre. Att älven erbjuder 30-talet fiskarter gör den mycket lockande för "specimenfiskarna" som är ute efter att fiska efter många arter.

FISKEVÅRDSARBETET PRIORITERAT AV STYRELSEN

Under året har vi fortsatt samarbetet med länsstyrelserna i Gävleborg och Uppsala, Tierps kommun och representanter för fiskerättsägare i Kågboområdet för komma längre i processen med att bilda ett fiskevårdsområde i området utanför Kågbo och i Båtfors i Nedre Dalälven som inte är organiserat.

Inom ramen för de förestående prövningarna av vattenkraftens miljövillkor i Nedre Dalälven har vi haft dialog med Fortum och Vattenfall. Parallellt har samverkan genomförts med Jordbruksverket angående naturrestaureringsförordningen, där vi bidragit med expertis och förslag gällande förordningens tillämpning i vattenmiljöer.

PROJEKT LEVANDE VATTEN

I januari startade det nya leaderprojektet Levande Vatten som ska balansera ekonomiska, ekologiska och sociala intressen. Projektet omfattar hela Biosfärområde Nedre Dalälven och utgår från vattnet som en gemensam resurs, från kust och älv till fjärdar, bäckar och olika typer av sjöar. Arbetet bygger på bred samverkan för att skapa engagemang och gemensamma synergier.

Projektet utgår från tre temaområden: Ut på vattnet, Engagerad i vattnet och Leva vid vattnet. Under året har vi genomfört flera fältbesök, bland annat vid Asköforsen i Avesta där vi tittat på möjligheter att förbättra tillgängligheten vid vattnet, och vid Truskbäcken och Trusksjön där fokus ligger på hur man kan utveckla en win-win-situation för både ekologiska och ekonomiska intressen genom kolinlagring och hur restaurering kan stärka fiskvandring och andra naturvärden. Vi har även medverkat på Sportfiskemässan i Älvsjö och haft kontakt med SLU kring både eDNA-metodik och forskningsprojektet Spöreg, där fritidsfiskare registrerar fångster via en app som ger viktig kunskap om området.

Två större aktiviteter har präglat året. *Helgen Ut på vattnet den 9-10 augusti* samlade ett stort antal aktörer och visade upp paddling, guidade turer och andra vattenupplevelser runt om i området. Det blev startpunkten för en ny årlig tradition. Den andra större satsningen var *nätverksträffen Framtidens fiskefrågor i Nedre Dalälven* i Skutskär den 16 september där omkring 80 deltagare deltog. Syftet var att skapa en samlad bild av pågående arbete kring fisk, fiskevård och fisketurism och stärka samarbetet mellan myndigheter, kommuner, företag och föreningar.

FÄLTBESÖK ASKÖFORSEN, 2 JULI

Den 2 juli genomförde vi en fältdag vid Asköforsen, ett naturskönt och variationsrikt avsnitt av Nedre Dalälven strax norr om Avesta. Området är känt för sina forsar, lugnare sel och ett rikt sportfiske med arter som öring, harr, gädda, abborre och gös.

Tillsammans med experter på vattenförvaltning samt representanter från Avesta Norra FVOF och Avesta Naturvårdsstiftelse tog vi båt ut till öarna i området för att undersöka hur tillgängligheten kan förbättras. På den större ön finns redan bryggor, vindskydd och dass, och en av dagens huvudfrågor var om en mindre ö skulle kunna knytas samman med en enkel bro för att skapa ett mer sammanhängande och lättillgängligt besöksområde. En annan viktig del av dagen handlade om vattenvård. Vi diskuterade möjliga åtgärder för att stärka det lokala harrbeståndet, som är en viktig del av det ekologiska systemet i Nedre Dalälven. Förbättrade livsmiljöer kan bidra till både biologisk mångfald och ett mer hållbart sportfiske.

UT PÅ VATTNET-HELGEN, 9-10 AUGUSTI

Den 9-10 augusti genomförde vi genom projekt "Levande vatten" för första gången upplevelsehelgen *Ut på vattnet*, där vi tillsammans med lokala aktörer bjöd in allmänheten att upptäcka Nedre Dalälvens vattenmiljöer. Vi började i liten skala genom att höra oss för om ett tiotal föreningar och företag ville arrangera egna aktiviteter – ett test inför ambitionen att skapa en årligt återkommande helg. Intresset blev stort och responsen mycket positiv, med välbesökta aktiviteter och många nyfikna deltagare. Att helgen sammanföll med arrangemanget "På tur i Hållnäs" gav dessutom ett naturligt lyft, då flera vattenrelaterade upplevelser redan fanns på plats.

AKTIVITETER RUNT OM I OMRÅDET – FRÅN STOCKBÅT TILL BÄVERSAFARI

Runt om i området erbjöds en rad olika sätt att komma nära vattnet och naturen. Besökare kunde prova att paddla en traditionell stockbåt, följa med på kajakturer genom skärgårdens övärld, åka på guidade båtturer längs kusten eller fiska kräftor i älven. Det fanns också möjlighet att ro kyrkbåt, glida fram i kanot på kvällssafari för att spana efter bäver eller följa med på längre fiskeäventyr med boende vid havet. Tillsammans gav aktiviteterna en inspirerande bild av hur mycket man kan uppleva på och vid vattnet i Nedre Dalälvsområdet.

LYFTER FRAM VAR MAN KAN HYRA KANOT, KAJAK, SUP OCH BÅT

För att göra helgen ännu mer tillgänglig sammanställde vi en lista över ett tjugotal uthyrningsställen i hela området – från Hedemora till Hållnäs. Här kunde besökare hitta allt från kanoter och kajaker till trampkajaker, fiskebåtar och SUP-bräddor. Syftet var att visa att möjligheterna finns hela sommaren.

VÅR EGEN AKTIVITET: BÅTTURER MED SVANEN – FULLBOKAT FRÅN START

Vi arrangerade själva båtturer med pontonbåten Svanen i samarbete med Färnebofjärdens nationalpark. Under åtta turer fick 105 personer följa med på en halvtimmes färd vid Gysingeforsarna och höra berättelser om flottning, fäbodliv, fisket och naturvärdena i området. Ytterligare 160 personer stod på kölistan, vilket visar hur stort intresset är för att komma ut på vattnet.

UT PÅ VATTNET-HELGEN – EN LOVANDE BÖRJAN PÅ NÅGOT STÖRRE

Årets pilotupplaga visade tydligt att konceptet fungerar. Med stort engagemang från både arrangörer och deltagare tar vi nu med oss erfarenheterna in i planeringen för nästa år – med målet att *Ut på vattnet* ska bli en återkommande och självklar sommartradition i Biosfärområde Nedre Dalälven.

Aktiviteterna som vi lyfte under helgen arrangerades av Nybyggjarland, Friluftsförbundet Skutskär-Älvkarleby, Upplandsstiftelsen, Avesta Norra FVO, Älvkarleby Kyrkbåtsroddare, Edens Garden, Kustvy, Öar och hav Naturguidning Hållnäs samt Biosfärområde Nedre Dalälven i samarbete med Färnebofjärdens nationalpark.

FRAMTIDENS FISKEFRÅGOR I NEDRE DALÄLVEN, 16 SEPTEMBER

Den 16 september 2025 samlades ett åttiotal deltagare på Bio Rio i Skutskär för en halvdag ägnad åt framtidens fiskefrågor i Nedre Dalälven. Föreningar, fiskevårdsområden, entreprenörer, kraftbolag, kommuner och myndigheter möttes för att få en gemensam lägesbild inför den kommande NAP-prövningen av vattenkraften och för att stärka dialogen mellan alla som arbetar med älven. Träffen arrangerades av Biosfärområde Nedre Dalälven tillsammans med Älvkarleby kommun.

Under eftermiddagen gav Länsstyrelsen en tydlig genomgång av hur dagens utsättningsvillkor för lax och havsöring fungerar och hur VA 49/96 ("Grådaden"), samt vattendomstolens 1986 års dom/beslut i nyprövningsmålen för Lanforsen och Untra (förlikning och laxtrappor), tillsammans med Dalälvsavtalen (1993 - 1995) fortfarande styr mycket av arbetet. SLU berättade om romtagningen vid Brobacken och hur små justeringar skulle kunna stärka framtida återetablering. Det genomfördes dock inte, eftersom SLU lämnade anläggningen under hösten. Vattenfall redogjorde för hur kompensationsodlingen regleras av både vattendomar och avtal, och beskrev deras plan att ta över driften av kompensationsodlingen på Laxön och ansvara för leveranser till utsättningarna om SLU skulle lämna. Länsstyrelserna visade hur stor potential Nedre Dalälven fortfarande har för lax och öring, både genetiskt och ekologiskt, och hur återetableringen måste ske stegvis med allt från rom till vuxen fisk. NAP-Juridik gav en genomgång av de nya reglerna och varför processen i många av landets vattendrag är så komplex. Tierps kommun presenterade den påbörjade fiskerättsutredningen i Båtfors – ett område som blir centralt när vandringsvägarna öppnats. Sammantaget gav dagen en tydligare bild av hur komplexa frågorna är och hur många perspektiv som behöver vägas samman.

Ett av dagens mest engagerande inslag var samtalet på scen mellan Älvkarleby kommuns representanter, rörande den fiskestrategi som utarbetats av näringslivsenheten under året och som kommunen står bakom. Kommunstyrelsens ordförande Katrin Jakobsson (S) betonade strategins betydelse: *"Det viktiga med fiskestrategin är att den ger oss ett gemensamt forum – en plats där vi kan samla alla aktörer och faktiskt leda processen framåt."* Gruppledaren Mattias Nygren (KD) lyfte de ekonomiska konsekvenserna av dagens situation: *"Har vi inte fisken här så kommer inte turisterna. Vi betalar priset varje dag för en förstörd älv, och det är inte kommunen som ska stå för detta."* Näringslivs- och utvecklingschef Eva Cooper sammanfattade kommunens ambition: *"Strategin är en signal om att vi inte bara vill prata om vad som borde göras – vi vill göra skillnad nu."*

Träffens föreläsare: Lars Fellbrink (Länsstyrelsen Dalarna), Daniel Melin (Länsstyrelsen Uppsala), Ann-Britt Florin (SLU Aqua), Mikael Lidström (Vattenfall), Nicholas Dahlén och Daniel Brelén (Länsstyrelserna Gävleborg och Uppsala), Christer Borg och Margareta Svenning (NAP-Juridik), Eva Cooper, Katrin Jakobsson och Mattias Nygren (Älvkarleby kommun) samt Isak Eksell (Tierps kommun). Dagen öppnades av vår VD Lotta Heimersson och modererades av Henrik Thomke.

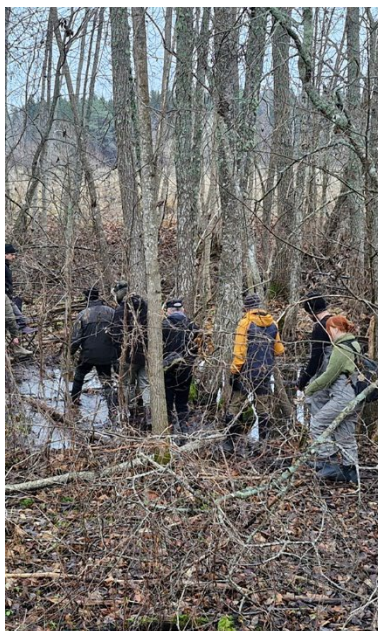
FÄLTBESÖK VID TRUSKSJÖN, 3 DECEMBER

Vid Truskbäcken och Trusksjön samlade vi ett femtontal markägare och andra vattenvårdsintresserade för en fältdag fylld av samtal, idéer och framtidstro. Vi fick följa eldsjälarna Ian Zakrisson och Roger Timbré när de visade oss runt och delade sina tankar om att höja den sänkta Trusksjön, skapa nya våtmarker och restaurera delar av Truskbäcken.

Med ett helhetsperspektiv från sjö till hav diskuterades hur naturvård, fiskvandring och andra naturvärden kan stärkas samtidigt som ekonomiska intressen tas tillvara, bland annat genom kolinlagring. Under dagen visade även ett team från SLU hur eDNA-provtagning går till och hur metoden kan användas för att följa biologiska värden över tid. Stämningen var lärorik, hoppfull och präglad av känslan av att fler vill vara med och omsätta idéer i handling.

Ian sammanfattade dagen så här: "Det var så roligt att träffa alla som kom och få se att vi inte är ensamma i att vilja ha handling inom naturvärden."

Roger lyfte känslan efteråt: "Dagen var lärorik med en hoppfull och positiv stämning vilket är mycket inspirerande inför framtida träffar och uppföljning av projektet i biosfärkonceptets hållbarhetsanda."

Från vänster: En del av Truskbäcken meandrar fram. Längre nedströms är bäcken uträtad, vilket är önskvärt att återställa. | Ian Zakrisson och Roger Timbré stod som värdar för fältdagen. | Forskaren Karl Lundén från SLU visade hur man tar vattenprover för eDNA-analys. Proverna som togs kommer att visa vilka arter som finns innan eventuella restaurering utförs.

FOKUSOMRÅDE – BIOLOGISK MYGGKONTROLL

ORGANISATIONENS UPPBYGGNAD

Biologisk Myggkontroll inom NEDAB organiserar och utför bekämpning av översvämningsmygg inom sju kommuner i Biosfärområde Nedre Dalälven. Målet med bekämpningen är att reducera mängden översvämningsmyggor till acceptabla nivåer så att människorna ska kunna bo, leva, verka och besöka biosfärområdet. I linje med biosfärområdets princip om att vara en modell för hållbar utveckling, arbetar vi för att göra minsta möjliga påverkan på miljön samtidigt som vi ser till den sociala och ekonomiska nyttan som människorna får av minskade myggmängder.

Det här året var spännande för Biologisk Myggkontrolls tillväxt eftersom vi efter över tio år på ett företagshotell flyttade in i en ny lokal i mars 2025. Det nya kontoret i Librobäck i Uppsala är bättre positionerat för att underlätta vårt fältarbete i Nedre Dalälven och är utrustat med ett bättre fungerande laboratorium för vår forskning och vårt entomologiska arbete. Att vara värd för NEDAB-möten för alla anställda, NEDAB-styrelsemöten och andra gäster som vi samarbetar med har blivit enklare och mer frekvent. Generellt sett har den öppna kontorsmiljön bidragit till bättre intern kommunikation mellan kollegor och en bättre fungerande arbetsplats.

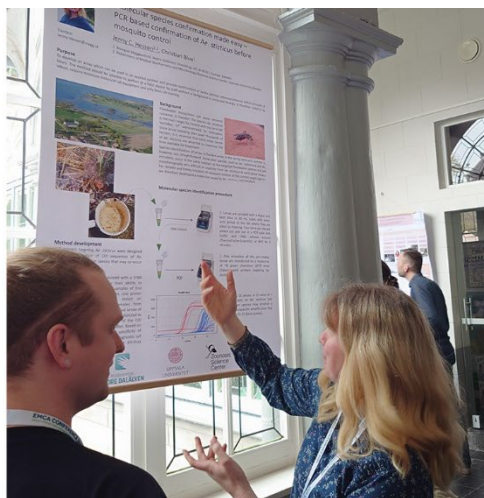
Som en liten organisation som kräver att alla bidrar vid eventuella bekämpningar har alla våra anställda ansvar utöver sina definierade roller. Med det sagt består vi för närvarande av åtta heltidsanställda och två deltidsanställda. Vi har en verksamhetsledare, en bekämpningsledare, en GIS-ingenjör och en biolog som tillsammans har huvudansvaret för direkt myggbekämpning och tillhörande pappersarbete. Vi har fyra entomologer som arbetar inom två insektsidentifieringsprogram. Vi har också två deltidsforskare som hjälper till att stärka vår förståelse av mygg- och våtmarksekologi och att få ut information genom vetenskapliga publikationer.

BIOLOGISK MYGGKONTROLL SOM EN KUNSKAPSORGANISATION

Vi fortsätter att inhämta, generera och dela ny kunskap inom vår bransch. Genom att presentera och delta i möten för European Mosquito Control Association och European Meeting on Viral Zoonoses har kunskapen som genereras från data inom Biosfärområde Nedre Dalälven nått en internationell publik.

I år höll vi ett strategimöte i Söderfors där fokus var att formalisera och förbättra vår profil som en kunskapsorganisation. Några av de initiativ som kom fram är regelbundna sammanfattningsläsningar och artikeldiskussioner samt fortsatt deltagande i evenemang som SciFest i Uppsala. Efter en strategisession kring svåridentifierade myggor fattade vi beslutet att bjuda in Dr. Francis Schaffner, en expertentomolog i vår bransch, för att vidareutveckla våra entomologers kompetens om explicit svåra arter.

STICKMYGGSBEKÄMPNINGEN UNDER 2025

Bekämpningssäsongen 2025 omfattade två myggbekämpningsinsatser. Säsongen började med utebliven vårflood på grund av snöbrist. Kraftiga spridda regn i juli skapade dock ett ovanligt översvämningsmönster i låglänta älvängar som ibland var frikopplade från älvens översvämningsnivåer. Varaktigheten av denna ovanliga hydrologiska händelse gjorde det svårt att genomföra en effektiv bekämpning i vissa områden på grund av att vissa tidigt översvämmade områden hade långt gången larvutveckling. I augusti orsakade kraftiga regn en ny översvämning som var mycket mer hanterbar eftersom den var mindre och följde mer förutsägbara mönster. Totalt utförde vi bekämpning på 3665 hektar under 2025.

En annan betydande utveckling under 2025 var beslutet i miljööverdomstolen att argumenten för att neka myggbekämpning i tre Natura 2000-områden var otillräckliga. Detta innebär att vi kan förvänta oss ett tillstånd att bekämpa myggor i Jordbärsmuren, Tjursöarkipelagen och Spjutholmens Natura 2000-områden tillika naturreservat, vilket kommer att ge stor lättnad för de omgivande samhällen som länge har plågats av översvämningsmyggor. Ansökningarna har lämnats in och vi räknar med att tillstånd beviljas våren 2026.

I år gjorde vi också ett försök att använda drönare i vår verksamhet, främst med syftet att kunna kolla översvämningsläget i svårtillgängliga områden. Vi har börjat med att få teknisk expertis inom att erhålla flyglicenser, tillstånd och integrera med vårt GIS-system, samt att kunna se kända områden från nya perspektiv. Att kunna använda drönare för att sprida larvbekämpningsmedel i vissa mindre områden ligger längre bort i tiden men även där har vi börjat att samla kunskap.

FÖR FRAMTIDEN – PROJEKTANSÖKNINGAR OCH NYA SAMARBETEN

Inför 2026 har vi själva eller i samverkan med andra organisationer, sökt flera projekt, anslag och samarbeten för att fortsätta utveckla arbetet inom biosfärområdets fokusområden.

OFFERT OM FÖRSTUDIE: "LÅNGSIKTIG ÅTERETABLERING AV LAXFISK I NEDRE DALÄLVEN"

Under året har Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag, efter dialog med arbetsgruppen för återetablering av laxfisk i Nedre Dalälven, lämnat offert för genomförande av en förstudie.

Förstudien syftar till att samla nödvändig kunskap och strukturera arbetet så att en projektansökan för ett långsiktigt (10-20 år) återetableringsprogram för havsvandrande lax och öring uppströms Älvkarleby kan tas fram och drivas vidare mot genomförande.

Offert om förstudie: "långsiktig återetablering av laxfisk i Nedre Dalälven"

SÖKT PROJEKT: "LOKAL MAT I SAMVERKAN"

Leader Upplandsbygd har, i samverkan med flera organisationer och föreningar, bland andra Leader Nedre Dalälven, sökt medel från Jordbruksverket för projektet "Lokal mat i samverkan". Syftet är att stärka småskaliga matproducenter och förädlare i Upplandsbygd med omnejd, öka tillgången till lokalproducerad mat och samtidigt främja samarbetet mellan aktörer i den lokala livsmedelskedjan.

SÖKT PROJEKT: "HÅLLBARA LOKALA DISTRIBUTIONSKEDJOR"

Biosfärområde Blekinge Arkipelag har tillsammans med föreningen Jordmån Blekinge och logistikföretaget Ekne Gård ansökt om medel från Jordbruksverket för projektet "Hållbara lokala distributionskedjor". I projektet deltar Biosfärområde Nedre Dalälven och verksamhetsutvecklare Pia R Wallner som samarbetspart, tillsammans med bland andra Biosfärområde Storkriket.

Projektet syftar till att hitta hållbara modeller för att nå ut med lokala produkter från producent till konsument, samarbeta med Gastronomiprogrammet på högskolan i Kristianstad och genomföra utbildningsinsatser för att öka kunskapen hos kockar och restauranger kring tillagning av lokala råvaror och öka möjligheten att ta in dem på sina menyer

SÖKT PROJEKT: "HIDDEN GEMS OF THE BALTIC SEA COAST"

Biosfärområde Nedre Dalälven är medsökande i det internationella projektet "Hidden Gems of the Baltic Sea Coast" tillsammans med Kurzeme-regionen i Lettland och Satakunta Yrkeshögskola i Finland, som är samordnande partner.

Projektets mål är att öka turistflödena, stärka den internationella synligheten för små och medelstora företag inom besöksnäringen i regionerna i Centrala Östersjön och ha ett särskilt fokus på den brittiska marknaden. I projektet kommer troligen Pia R Wallner, Johan Hedin och Magnus Pamp från biosfärkontoret att delta. Projektet blev godkänt den 28 januari 2026 och planeras dra igång under våren 2026.

SAMARBETE: PROJEKT "EKOPRENÖRERNA"

Pia R Wallner sitter även med i referensgruppen för projektet "Ekoprenörerna", som ägs och drivs av Leader Upplandsbygd och som startade under 2025. Syftet med projektet är att stärka den lokala matens roll i form av produktion, logistik och förädling, samt i ljuset av livsmedelsberedskap.

ANSÖKAN OM STATSBIDRAG: "AKTIVERING OCH MOTIVATION GENOM FRILUFTSLIV"

Under hösten skickade vi in ansökan om statsbidrag till Folkhälsomyndigheten. Utlysningen gällde rörelsefrämjande aktiviteter för utsatta målgrupper. Här handlar det om aktivering och motivation med hjälp av friluftsliv i grupp och individuellt ute på leder inom Nedre Dalälvens område. Folkhälsomyndigheten drog dock in hela utlysningen den 29 december och inga ansökningar beviljades.

SAMARBETE: FRAMTAGNING AV FRILUFTSPLAN FÖR SALA KOMMUN

Sala kommun har antagit ett politiskt beslut att ta fram en friluftsplän. För att projektleda det arbetet lånar vi ut vår verksamhetsutvecklare Tobbe Öman. Under ett halvår är Tobbe tjänstledig på 50 procent och jobbar för Sala kommun. Planen ska innehålla en långsiktig strategi, nulägesinventering och handlingsplan.

SÖKT FINANSIERING: UTBILDNINGSPROGRAM FÖR BIOSFÄRAMBASSADÖRER

Under året har vi satt ramarna för ett biosfärambassadörprogram och sökt extern finansiering för ett treårigt etableringsprojekt. Programmet för biosfärambassadörer bygger på att utveckla ett starkt, inkluderande och lokalt förankrat nätverk i biosfärområdet. Programmet kombinerar utbildning, nätverksträffar och mobil uppsökande verksamhet i alla nio kommuner, så att ambassadörer kan inspirera och engagera både i tätorter och på landsbygd. Ambassadörerna rekryteras från olika grupper (unga, civilsamhälle, företag och lokala ledare) och får verktyg att starta egna initiativ kopplade till natur, kulturarv och hållbar utveckling. Insatserna kan vara allt från naturaktiviteter och berättarkvällar till små miljöförbättringar och medborgarforskning. Målet är ökad kännedom om biosfärområdenas uppdrag, fler samarbeten och större lokal delaktighet.

SÖKT ANSLAG: MILJÖÖVERVAKNING MED HJÄLP AV MEDBORGARFORSKNING

En projektansökan lämnades till Vinnova, inom utlysningen Impact Innovation: Omställningslabb inom Water Wise Societies 2025 (Hållbart vatten för alla), med SLU som huvudpartner. Med projektet ville vi skala upp miljöövervakningen av vatten genom att kombinera eDNA och vattenkemi med medborgarforskning. Tanken var att biosfärkontoret skulle fungera som spindel i nätet i biosfärområdet och samordna kontakter och aktiviteter i dialog med lokala aktörer som FVOF:er och skolor. Nya provtagningsstationer skulle etableras för att skapa trenddata som kompletterar nationell och regional övervakning och samtidigt ökar kunskap och engagemang. En liknande ansökan lämnades in till FORMAS utlysning Effect, också den med SLU som huvudpartner. Båda ansökningarna avslogs. Tanken är att vi ska lämna en ny ansökan på samma tema under början av 2026.

SAMARBETE: FÄLTBIOLOGERNAS PROJEKT "VIKTIGA VATTEN"

Under 2025 - 2026 har biosfärområdet ett samarbetsavtal med Fältbiologerna inom projektet "Viktiga vatten". Samarbetet fokuserar på praktiska restaureringsinsatser i och kring vattendrag i Nedre Dalälven samt gemensam kunskapsspridning och engagemang för levande vattenmiljöer.

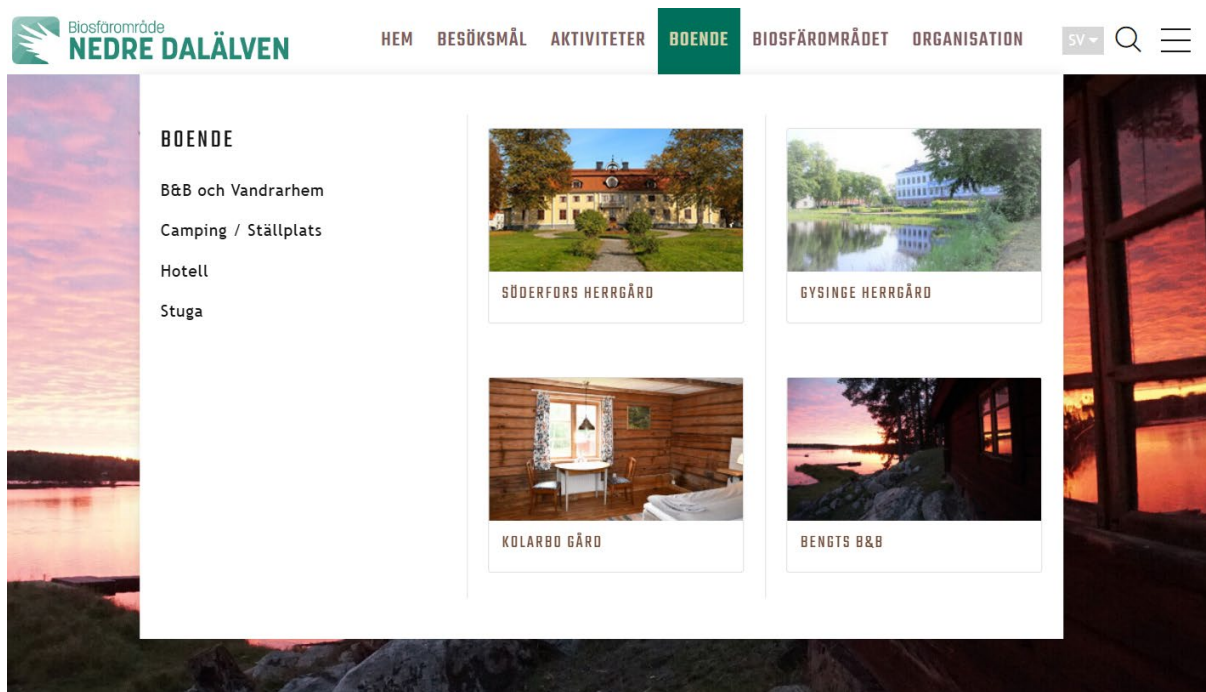
MARKNADSFÖRING OCH AKTIVITETER

WWW.NEDREDALALVEN.SE – EN PORTAL TILL OMRÅDETS UTBUD

Den snabba digitala utvecklingen och behovet av att vara synlig och konkurrenskraftig på webben är fortsatt centralt för att stärka varumärket Nedre Dalälven och biosfärområdet. Under året har arbetet med att ta fram en helt ny webbportal påbörjats.

En omfattande behovsanalys genomfördes av medarbetarna på intresseföreningen och biosfärområdets kansli, och därefter kontaktades flera reklam- och webbyråer. Efter sommaren stod det klart att reklambyrån Confetti i Borlänge får uppdraget att leda arbetet med den nya sajten, tillsammans med sin webbyråpartner Nobox.

Under hösten har vi genomfört workshops med fokus på målgrupper, struktur och målsättningar för webbplatsen – www.nedredalalven.se. Lansering av den nya portalen planeras till första halvåret nästa år.

AKTIVITETER I BIOSFÄRNÄTVERKET

Med utnämningen till biosfärområde följer medlemskap i det globala nätverket för biosfärområden WNBR, det europeiska nätverket EuroMAB, det nordliga nätverket NordMAB och Biosfärprogrammet Sverige. EuroMAB träffas vart annat år, medan NordMAB och Biosfärprogrammet Sverige har sammankomster varje år. Utnämningen ger också möjlighet till geografiska och tematiska samarbeten mellan olika biosfärområden, som Biosphere for Baltic.

Vi hade inte möjlighet att närvara vid NordMAB 2025 som gick av stapeln i norska Lofoten i maj.

WAVES FOR CHANGE – UNGDOMSKONFERENS I ÅHUS, 16 - 19 JUNI

Biosfärområde Kristianstad Vattenrike arrangerade ungdomsforumet "Waves for Change – Youth for Baltic 2025". Nedre Dalälvens biosfärkoordinator Elias Regelin deltog tillsammans med två ungdomar från området.

– Det var mycket väl anordnat av Vattenriket, berättar Elias Regelin. Under några intensiva dagar i Åhus fick vi lära oss om Östersjöns liv och utmaningar. Det var fint att se så många engagerade ungdomar från länderna kring Östersjön träffas och knyta kontakter.

Ungdomsforumet är en del av nätverk Biosphere for Baltics projekt Future Generations som syftar till att stärka hållbar utveckling i Östersjöregionen genom samarbete mellan biosfärområden, lokalsamhällen och organisationer. Projektet fokuserar på att skydda naturresurser, främja hållbara lösningar och engagera unga generationer i arbetet för ett friskt och levande Östersjön. Inom projektet anordnas dessutom webinarier som erbjuder utbildning och inspiration för att sprida kunskap och skapa engagemang bland unga. Under ett av seminarierna berättade vi om den uppskattade prova-på-dagen vi hade i oktober för Fältbiologerna vid Lärplats Jönshytteån.

SVENSKA BIOSFÄRRÅDET, KARLSKRONA, 25 - 27 AUGUSTI

Det svenska biosfärrådet består av koordinatörerna för de olika biosfärområdena. Varje år hålls ett öråd där även den nationella programkommittén deltar. Vård för årets öråd var biosfärområdet Blekinge Arkipelag. Nedre Dalälvens biosfärkoordinator Elias Regelin deltog.

– Vi tog båten till Ytterön i Karlskrona skärgård, där vi tillbringade två nätter, berättar Elias Regelin. Under ett par intensiva dagar fick vi möjlighet att tillsammans med den nationella styrelsen utbyta gemensamma möjligheter och utmaningar. Under dessa möten sätts också fröna till många av de samarbeten vi har emellan biosfärområdena.

Årets program bestod av workshops om hur myndigheter och biosfärområden kan samverka samt om kommunikation och den nya nationella webben som lanserades i slutet av 2025. Deltagarna gjorde också flera utflykter där de bland annat fick lära sig om Blekinges arbete med skogsfrågor.

Biosfärkoordinatorerna och programkommittén anländer till årets öråd på Ytterön i Karlskrona skärgård.

STUDIEBESÖK FÖR STYRELSEN TILL ITALIENSKT BIOSFÄR- OCH LEADEROMRÅDE

Styrelsen genomförde den 31 augusti till 5 september 2025 en studieresa till Umbrien i Italien – en region som både har ett Leaderområde och UNESCO-biosfärområde. Resans syfte var att bygga relationer och lära av lokala arbetssätt för hållbar landsbygdsutveckling och besöksnäring, med särskilt fokus på Slow Trips-konceptet: hur platsens berättelser, företagande och föreningsliv kan samverka och samtidigt värna natur- och kulturvärden.

– Att få möjlighet att träffa människor runt om i vårt Europa, människor som har liknande utmaningar på sin landsbygd som vi har är oerhört berikande. Ibland behöver man komma till ett annat sammanhang för att kunna lyfta blicken, lära sig nya sätt att se på dessa utmaningar men även se på vår egen landsbygd med andra ögon, säger Lotta Heimersson, VD för NEDA och verksamhetsledare för Leader Nedre Dalälven.

Programmet kombinerade möten med kommunrepresentanter, föreningar och företag som arbetar med lokala upplevelser och produkter, samt ett fördjupat utbyte med Leaderområdet LAG Valle Umbra e Sibillini. En viktig höjdpunkt var besöket i Biosfärområde Monte Peglia, där en officiell ceremoni genomfördes för att underteckna en avsiktsförklaring om fortsatt samarbete. Resan innehöll även flera exempel på hur kulturarv och lokala näringar kan bli en del av besöksmålet – från guidade kulturmiljöbesök i Spello och Assisi till verksamhetsbesök hos mikrobryggeri, saffransodling, tryffelproducent och praktiska aktiviteter kopplade till mat- och naturupplevelser.

– Resan till Italien blev en helhetsupplevelse som gjorde starkt intryck, berättar Thomas Bertilsson, VD för Upplandsstiftelsen. I mötena med människor märktes en tydlig och varm stolthet – över historien, maten, religionen och kulturen – uttryckt på ett nästan oblygt men samtidigt vänligt sätt. Berättelsen levde i allt; narrativet fanns närvarande i både miljöer och samtal. Det väckte också viktiga tankar om balansen mellan att bevara historiska och kulturella värden och samtidigt utveckla besöksnäringen – och hur man kan begränsa de negativa effekterna när fler vill ta del av platsen.

KONFERENS FÖR BIOSFÄRKOMMUNER, BOLLNÄS, 7 - 8 OKTOBER

Tjänstepersoner och politiker från Sveriges biosfärkommuner samlades i Bollnäs för att diskutera hur kommunerna kan bidra till Unescos uppdrag för en hållbar framtid – och utbyta erfarenheter som stärker biosfärbetet.

Konferensen, arrangerad av Biosfärområde Voxnadalen tillsammans med Ovanåkers, Ljusdals och Bollnäs kommun, bjöd på ett späckat program med föredrag, goda exempel och samtal om kommunernas roll i ett biosfärområde. Bland annat behandlades medborgarråd som demokrativertkyg, samverkan i landskapsperspektiv och hur biosfärområden kan fungera som värdegrund i kommunal planering. Deltagarna fick också höra om projekt som kopplar samman biosfärbete med näringslivsutveckling, exempelvis satsningar på hållbara bostadsmiljöer och lokala ekonomiska ekosystem.

Bland deltagarna fanns Avestas kommunekolog Peter Klintberg, som beskriver konferensen som "våldigt inspirerande och ögonöppnande".

– Jag fick en bättre förståelse för bredden i arbetet – allt från medborgarråd till praktiska åtgärder och hur kommunala bostadsbolag kan involveras, säger han.

Peter tycker vidare att biosfärkonceptet inte ska ses som en isolerad uppgift, utan som en värdegrund som kan vävas in i det mesta av kommunens arbete. Ett konkret exempel som inspirerade honom var projektet Voxkedjan, som handlar om att skapa ett ekonomiskt ekosystem kring skogsbruk med förlängda omloppstider.

– Det gynnar både näringsliv, privata skogsägare och biologisk mångfald. Samma modell skulle kunna användas för lokal matproduktion, där kommunen satsar på lokala inköp, säger han.

En annan viktig insikt är värdet av samverkan.

– Kommuner är generellt dåliga på att samarbeta över gränserna. Biosfärområdet kan spela en viktig roll i att sammanföra aktörer, till exempel kring vattenfrågor, menar Peter. Han ser också hur Avesta kommun och Biosfärområde Nedre Dalälven kan komplettera varandra – biosfärområdet med resurser för utredningar och kommunen med möjligheter att söka bidrag för åtgärder.

Peter (till höger i bild) planerar att sprida inspirationen internt i Avesta kommun och uppmanar fler kommuner att delta i framtida konferenser: "En djupare inblick i biosfärbetet gör att fler ser nyttan av ökat samarbete." Även Elias Regelin, biosfärkoordinator, betonar vikten av bredare deltagande: "Jag hoppas att fler från kommunerna i biosfärområdet följer med på kommande konferenser. Det ger inspiration, kunskap och nätverk som stärker vårt gemensamma arbete."

FORSKNINGSPROJEKT OCH FORSKNINGSSAMARBETEN

Att främja forskning i biosfärområdet är en viktig fråga för oss och en central del av vårt uppdrag från Unesco. Vi har under året ingått i flera forskningsansökningar och tillsammans med de andra biosfärområden i Sverige byggt upp en ny webb – www.biosfarprogrammet.se – där vi visar upp oss som ett attraktivt område och forska i samt som en testbädd för policyarbete.

FORSKNINGSPROJEKT KRING FÖRBÄTTRAD VINDKRAFTSDIALOG

Vi är delaktiga i forskningsprojektet ”I med- och motvind”. Projektet syftar till att förbättra dialogen kring vindkraftsetableringar. Genom att samla erfarenheter från konfliktfylld kommunikation och tidigare dialogförsök tar SLU och Uppsala universitet fram ett kunskapsunderlag om vad som fungerat och inte fungerat. Detta används för att utforma och testa förbättrade dialogformer på lokal nivå samt för nationella samtal om hur lärdomarna kan bidra till policyutveckling kring tillståndsprövning för vindkraft. Förutom att sitta i referensgruppen för projektet har vi hjälpt till att hitta ”study case” i biosfärområdet.

Forskarna Martin Westin, SLU och Alexander Hellquist, Uppsala Universitet vid en workshop i biosfärområdet kring vindkraftsdialog.

FÖRSTUDIE OM BIOSFÄRSBYGDER I NEDRE DALÄLVEN

Under 2025 genomfördes en förstudie om möjligheten att utveckla konceptet ”Biosfärsbygder” inom Biosfärområde Nedre Dalälven, med fokus på att synliggöra och stärka lokalt hållbarhetsarbete. Studien togs fram av Ellinore André Erixon och Paula Kurenkunnas vid Högskolan Kristianstad. Syftet var att undersöka intresse, möjligheter och hinder för att knyta lokala bygder närmare biosfärsarbetet och skapa en plattform för samverkan och lärande.

KOMMUNBESÖK MED BIOSFÄRINFORMATION OCH MÖJLIGHETER TILL SAMARBETE

Vi på biosfärkontoret önskar att skapa ett närmare samarbete med våra nio kommuner. Under året har vi fortsatt en turné där VD Charlotta Heimersson besöker kommunstyrelserna och vårt biosfärteam besöker utvalda tjänstepersoner i kommunerna. Vi berättar om våra fokusområden och målen i biosfärområdets handlingsplan. Sedan diskuterar vi möjliga samarbeten med kommunerna. Under året besökte biosfärteamet Avesta kommun och så har en delegation från näringslivsenheten i Gävle kommun besökt oss i Gysinge.

NÄTVERKANDE OCH DELTAGANDE I ANDRAS AKTIVITETER

Varje år deltar vi i andras evenemang och aktiviteter för att nätverka, ta del av ny kunskap och sprida information om biosfärområdet på olika sätt. Under året har vi bland annat medverkat som utställare på Sportfiskemässan i Stockholm, där vi som en del av Sweden Fishings monter marknadsförde regionens fiske och friluftsliv. Samtidigt berättade vi om biosfärområdets verksamhet och vårt arbete med hållbarhetsfrågor för besökarna. När Gästriklands besöksnäringssdag hölls i Gysinge tog vi del av frågor som rörde platsutveckling, värdschap och måltidsturism, men också hur AI kan användas som ett praktiskt redskap i besöksnäringen. Vi deltog på Vandringsledsforum i Västerås i regi av Naturvårdsverket samt på Visit Dalarnas Vandringsforum i Orsa Grönklitt.

Vi har även deltagit på miljökommunikationsdagarna i Uppsala, arrangerade av Mistra, med temat "Storytelling as, and for, Sustainability". Därutöver medverkade vi vid en heldagskonferens i Uppsala för vattenvårdare med fokus på inspiration och innovation för stärkt samverkan, där vi även deltog i en paneldiskussion där vi bland annat delade tankar kring kommunikation för ökat engagemang i praktisk restaurering. Vidare deltog vi på inspirationsdagar för lokal åtgärdssamordning i Stockholm, i regi av Havs- och vattenmyndigheten och Länsstyrelsen Stockholm, samt på Vattenrådets dag i Söderhamn. Vi genomförde ett studiebesök vid Testeboån för att ta del av resultaten av genomförda restaureringsåtgärder. Vi deltog även i paneldiskussionen om Natura 2000-områden på Vattendagen i Söderfors, som arrangerades av Dalälvens Vattenråd. Under året närvarande vi vid flera nätverksträffar med Aktörsforum Södra Bottenhavet.

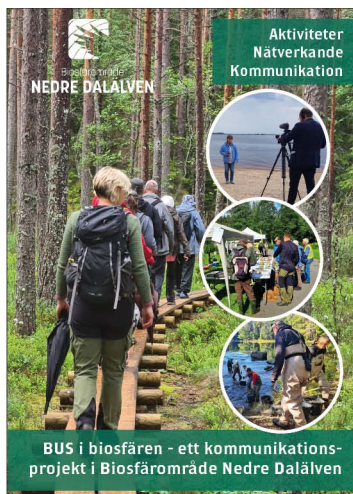
Vi har också bidragit till utbildning och kunskapsspridning genom att presentera Nedre Dalälven för studenter på SLU. I februari presenterade vi biosfärområdet för en kurs i landskapsarkitektur, som därefter genomförde ett besök och ett studiearbete kopplat till området. Senare, i april, presenterade vi även Nedre Dalälven för en kurs om biosfärområden, vilket ledde till att två studenter gjorde ett besök och genomförde ett studiearbete om biosfärbygder.

Från vänster: Vår biosfärkoordinator Elias är med i en paneldiskussion under temadagen om Natura 2000-områden i Söderfors. | Magnus och Tobbe (även Johan) från biosfärteamet stod i montern för Nedre Dalälven på Sportfiskemässan. | Bengt Moberg visade oss kunnigt runt kring restaureringsarbetena i Testeboån.

PROJEKT BUS (BEVARA UTVECKLA STÖDJA) I BIOSFÄREN

BUS i biosfären är ett leaderprojekt som startade 2017 och slutgodkändes i augusti 2024. Syftet med BUS var att öka kännedomen om olika insatser för hållbar utveckling som pågår i vårt biosfärområde. Projektet skulle främja nätverkskontakter och samarbeten mellan personer och organisationer för hållbar utveckling. Under våren 2025 föreläste Magnus Pamp om BUS-projektets många aktiviteter på Leaders årsstämma i Gysinge.

PRISUTDELNING – 2025 ÅRS ÖSTERSJÖPRIS TILL NEDA

Priset Alsbo Äggs Östersjöfond delas ut en gång per år till en organisation eller förening som verkar för att återställa, skydda och bevara Östersjöns miljö. För åttonde året i rad har Nedre Dalälvens Intresseförening fått pris ur fonden. Onsdagen den 16 oktober var vi på plats i Alsbo utanför Krylbo för att motta diplom och en prischek på 51 000 kr, samt för att äta tårta.

– Återigen blir jag röd över att vi får dessa medel ur Alsbo Äggs Östersjöfond, säger Lotta Heimersson, VD för Nedre Dalälven. Vi har länge arbetat med vatten- och fiskefrågor, och just nu händer det mycket kring älvens utveckling. Det finns också stora behov av att uppmärksamma situationen i våra vatten – och i Östersjön. Med stödet från fonden planerar vi en lärande insats för barn och unga om livet i våra vatten. Precis som Sören och Britt-Mari Rabb, grundare av Alsbo Ägg, brukar säga så är vatten en framtidsfråga – och den framtiden börjar nu.

NEDA:S ÅRSAVSLUTNING – JULMINGEL

I slutet på november bjöd vi in till traditionsenligt julmingel i Gysinge, nu för första gången i den vackra Järnboden på det gamla flottarområdet vid älven. Drygt 85 personer kom, bland annat medlemmar, samarbetspartners, projektägare och andra goda bekanta, samt representanter från LAG och NeDa:s styrelse.

Dagen fylldes av samtal om utveckling i hela Nedre Dalälvsområdet:

- Leaderprojekten Kunskapsmobilen (Folk Lab), Soliga Klacken, Ett hopp för pollinatörerna (Upplandsstiftelsen med flera) och Gysinge Bryggeri berättade om sina satsningar.
- Biologisk Myggkontroll visade sin omfattande åretruntverksamhet – och den som ville fick prova att fånga mygglarver.
- Malva och Lina berättade om alla Leaderprojekt, Johan visade Slow Trips (en europeisk leadersatsning på småskalig turism) och leaderprojektet Levande vatten för hållbara vattenmiljöer.
- Pia delade tankar kring leadersatsningen "Matmötet" som lyfter mat- och dryckesföretag, Tobbe berättade om leaderprojektet "Ledverket" som utvecklar vandrings- och cykelleder, och Elias och Magnus presenterade Interreg-projektet Support by Nature som skapar 17 lärplatser runt Östersjön om naturbaserade lösningar.

Allt detta ramades in av en jullunch som verkligen smakade Nedre Dalälven. STF Gysinge Wärdshus serverade juliga snittar och ett småvarmt julbord. På bordet fanns också lokala klassiker – potatis, nötkött, gris och grönsaker, men även bröd, senap och chark. Råvarorna kom från gårdar och förädlare i vår egen bygd. Ängslyckans café och surdegsgbageri stod för en värmande gröt-dessert. Den var bakad på lokala spannmål och toppad med lingon, grädde och granskottssirap. Smakerna kom direkt från våra skogar och marker. Till detta serverades lokalproducerad julmust, lokalt bryggd lättöl och vildmarksglög.

Årets julmingel hölls i Järnboden i Gysinge, där vi välkomnade gästerna med värmande glögg vid ankomst.

NEDA:S MEDVERKAN I EXTERNA ORGAN

Under året har NeDa deltagit i sammankomster och utredningsgrupper rörande regionens eller delar av regionens utveckling, bland annat:

DALÄLVENS VATTENVÅRDSFÖRENING

Dalälvens Vattenvårdsförening huvuduppgift är att genom ett omfattande kontrollprogram svara för recipientkontroll i hela Dalälvens avrinningsområde och dess mynningsområde. Medlemmar utgörs av alla kommuner inom avrinningsområdet och större industrier. NeDa:s VD Lotta Heimersson ingår i styrelsen och representerar där kommunerna i Nedre Dalälven.

Dalälvens Vattenvårdsförening har varit huvudman för Dalälvens Vattenråd (en följd av EU:s vattendirektiv) sedan starten, och NeDa har ingått i vattenrådets styrgrupp från början. År 2024 överläts huvudmannaskapet från Dalälvens Vattenvårdsförening till Nedre Dalälvens Intresseförening.

DALÄLVENS VATTENRÅD

Dalälvens Vattenråd omfattar hela Dalälvens avrinningsområde och fungerar som ett forum där olika intressenter samverkar för att skapa en helhetssyn på vattenresurserna. Genom att samla lokal kunskap, stödja initiativ och öka medvetenheten om vattenfrågor arbetar vattenrådet för en långsiktigt hållbar förvaltning av Dalälven. Nedre Dalälvens Intresseförening är sedan 2024 huvudman för vattenrådet.

En av vattenrådets viktigaste uppgifter är att arrangera en årlig vattendag. Årets vattendag hölls den 19 september på Söderfors Herrgård med efterföljande fältbesök i Båtforsområdet. Temat var *"Natura 2000 – vad är det?"* och dagen samlade föreläsare från bland annat Länsstyrelsen Uppsala län, Vattenfall, Umeå Universitet, Upplandsstiftelsen, Fortum och Biosfärområde Nedre Dalälven. Programmet bestod av introduktioner, föreläsningar om Natura 2000, flöden och svämekologi, en paneldiskussion samt ett fältbesök lett av Pär Eriksson från Upplandsstiftelsen.

FÄRNEBOFJÄRDENS NATIONALPARK

NeDa har fortsatt ett samarbetsavtal med Färnebofjärdens nationalpark, vilket ger oss möjlighet att arrangera aktiviteter i nationalparken.

NeDa deltar normalt i de möten som förvaltningen för Färnebofjärdens nationalpark kallar till under året, i år hölls ett möte i december. På nationalparksrådets möten brukar deltagarna informeras om och diskutera frågor som bland annat rör skötsel och förändringar av parkens anläggningar, den minskande fiskgjusepopulationen, naturvårdsbränningar, lövskogsskötsel och friluftsliv. I år presenterades glädjande flera nya samarbetspartners till nationalparken.

ÖVRIGA

NeDa är sedan 2015 medlem i Naturturismföretagen. Genom medlemskapet uppdateras vi fortlöpande om naturturism och kvalitet. Vi är också medlemmar i Sweden Fishing.

PROJEKT DRIVNA AV LAG – LEADER NEDRE DALÄLVEN

Här berättar vi om projekt som drivs av Leader Nedre Dalälven och som kopplar an till det biosfärbete som bedrivs av NeDa.

UNG I NEDRE DALÄLVEN 2.0 (UNGDOMSPROJEKT)

I mars 2025 avslutades Leader Ung i Nedre Dalälven 2.0 och maj startade man sedan Ung i Nedre Dalälven, deras tredje ungdomsprojekt. Det avslutade projektet lämnade efter sig starka resultat med 27 genomförda aktiviteter. Exempel på aktiviteter som varit är, utomhusbio, poddcast om psykisk ohälsa och prova på voltige. Fokus har legat på att stärka ungas inflytande och lokala engagemang.

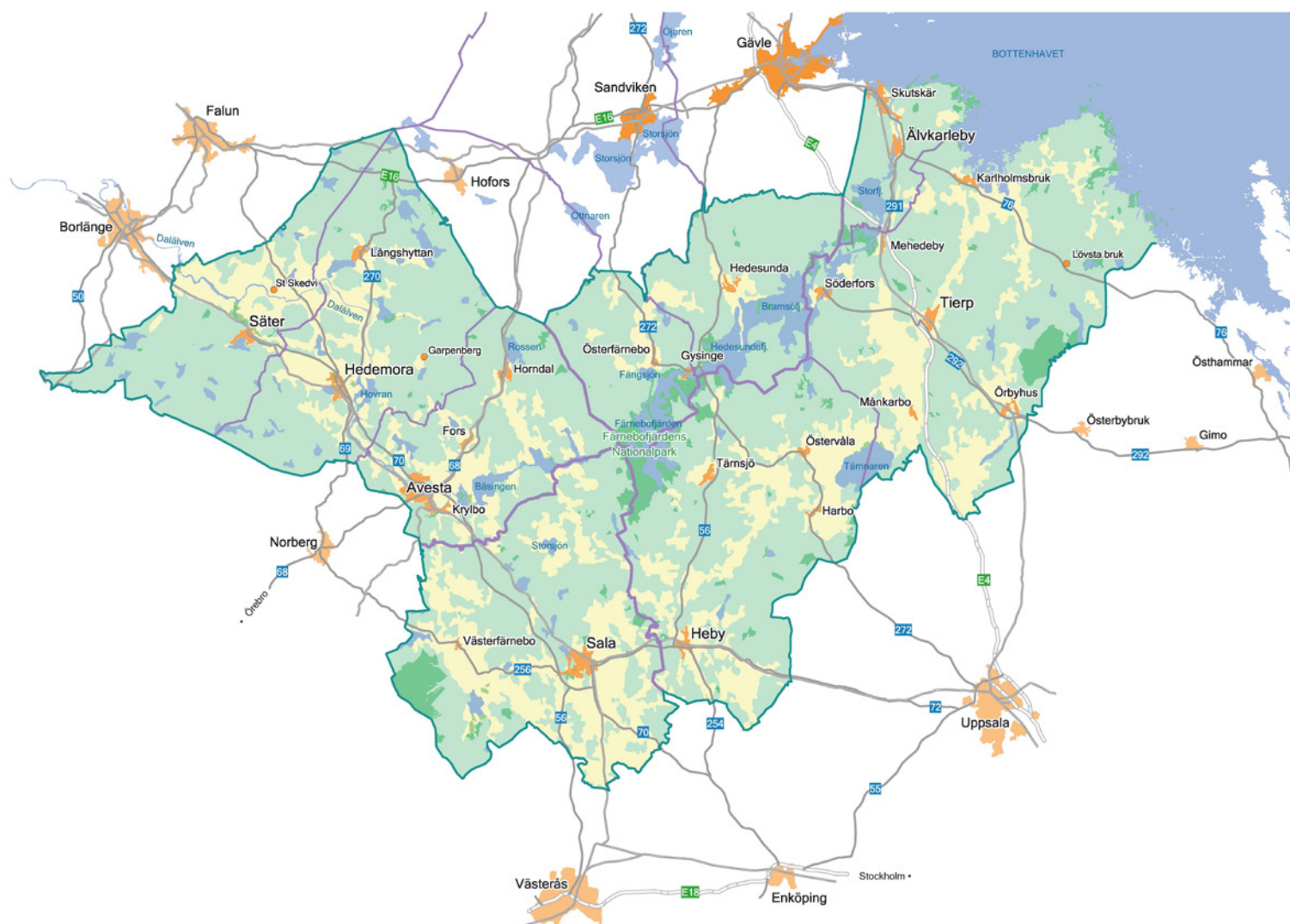
– När det nya projektet, Ung i Nedre Dalälven, startade i maj märkte vi direkt ett fortsatt driv bland unga i området, säger Malva Lindblom Ådal, projektledare för Ung i Nedre Dalälven. Två aktiviteter har hunnit godkännas och genomföras och flera hör av sig med projektidéer. Det visar att intresset från de unga fortfarande är stort. Under sommaren körde vi återigen konceptet Ung Influencer, där två ungdomar fick sommarjobba som influencers på projektets Instagramkonto @unginedredalven2.0. Genom sina inlägg har de delat med sig av sina intressen och guldkorn under sommaren samt inspirerat fler att engagera sig i sin bygd.

– Med det nya projektet ser jag fram emot att under 2026 nå ännu fler ungdomar och hjälpa dem anordna flera aktiviteter på landsbygden, avslutar Malva Lindblom Ådal.

Från vänster: Minelle från Östervåla var en av projektets unga influencers på Instagram. Så här skrev Minelle sista dagen innan hon överlät kontot till nästa influencer: "Jag hoppas att något jag postat har kunnat ge en liten påminnelse om att det är okej att känna mycket, lite eller ingenting alls. Att du inte är ensam. Och att sommaren får vara precis så som du behöver den. | Elias Eklund från Rosshyttan var även han influencer. Han postade för att inspirera andra till sommaraktiviteter. Han blandade saker som båtturer och filmkvällar med övningskörning och recept på hallonpaj | Projekt Ung i Nedre Dalälven 2.0 vill att unga ska känna att de kan ordna aktiviteter på egen hand – i sin egen hembygd.

Följ gärna projektet på Instagram - @unginedredalven2.0

SÄTERS KOMMUN

HEDEMORA
KOMMUN

AVESTA
KOMMUN

SALA
KOMMUN

TIERPS
KOMMUN

Älvkarleby
kommun

Gävle
KOMMUN

HEBY KOMMUN

Sandvikens Kommun

Biosfärområde Älvlandskapet Nedre Dalälven
Nedre Dalälvens Intresseförening (NeDa)
Nedre Dalälvens Utvecklingsaktiebolag (NEDAB)

www.nedredalalven.se, info@nedredalalven.se

Biosfärområde
NEDRE DALÄLVEN